

Vrije Universiteit Brussel

Jongeren en hun vakbond
Een onderzoek naar het profiel van
actieve jonge leden van de
Algemene Centrale-ABVV

Eindverhandeling tot Master in de Sociologie

Student: Daan de Jong

Promotor: prof. dr. Christophe Vanroelen

Organisatie: Algemene Centrale - ABVV

Academiejaar: 2015-2016

WETENSCHAPSwinkel
Brussel

Dankwoord

In de eerste plaats wil ik de Vrije Universiteit Brussel en het ABVV bedanken om mij de kans te geven deze uitdagende masterproef te schrijven. Toen ik bijna 12 maanden geleden begon met dit project, had ik nooit durven dromen om tot dit resultaat te komen. Wat begon als een interessant onderzoek, mondde uit in een uitdagend project dat steeds grotere proporties aannam. Ik ben dan ook oprecht trots en dankbaar dat ik het vertrouwen heb gekregen om dit grote project tot een mooi einde te brengen.

Uiteraard wens ik ook nog enkele mensen persoonlijk te bedanken. In de eerste plaats mijn promotor Professor Christophe Vanroelen. De afgelopen maanden stond hij mij altijd met goede raad bij en daagde hij mij uit om de lat steeds hoger te leggen. Ik wil zeker ook mijn begeleider Petrus te Braak bedanken die mij hielp bij het veldwerk. Daarnaast wil ik het ABVV en dan meer specifiek de Algemene Centrale bedanken voor de kans die ze mij gegeven hebben.

En tenslotte ben ik ook alle respondenten dankbaar. Zonder hun medewerking was er geen onderzoek geweest. 4585 keer bedankt.

Inhoudsopgave

Abstract	1
1. Inleiding	2
2. Literatuuronderzoek	6
2.1 Vakbond en vakbondsleden, een afhankelijkheidsrelatie	6
2.1.1 De vakbonden in België	6
2.1.2 Participatie van vakbondsleden binnen de vakbond	7
2.1.3 Achtergrond van participatie binnen een vakbond	8
2.1.4 Arbeiders en hun participatiegedrag binnen de vakbond	10
2.2 De determinanten van vakbondslidmaatschap	11
2.2.1 Demografische/sociaal-economische kenmerken	11
2.2.2 Kenmerken van de werkomgeving	13
2.3 Determinanten van participatie	14
2.3.1 Waarden en attitudes van jonge vakbondsleden	14
2.3.2 Demografische/sociaal-economische kenmerken	16
2.3.3 Kenmerken van de werkomgeving	17
2.3.4 Attitude van de vakbond	17
2.3.5 Dienstverlening – kwaliteit van het ledencontact	17
3. Onderzoeksubjectief	20
4. Data, operationalisering en methode	22
4.1 Onderzoeksdesign	22
4.2 Algemene kenmerken van de populatie en de steekproef	22
4.3 Beschrijving van de gebruikte indicatoren	24
4.3.1 Afhankelijke variabele	24
4.3.2 Focusvariabelen	24
4.3.3 Controlevariabelen per hoofdthema	26
4.4 De gebruikte analysemethoden	28
5. Resultaten	31
5.1 Beschrijvende analyse van de verklarende variabelen	31
5.1.1 De vier focusvariabelen grafisch weergegeven	31
5.1.2 De controle variabelen: Demografische/ sociaaleconomisch kenmerken	33
5.1.3 Kenmerken van de werkomgeving	34
5.1.4 Attitude van vakbondsleden	35

5.1.5 Dienstverlening – kwaliteit van het ledencontact	35
5.2 Welke verklarende variabelen hebben een rechtstreeks verband met actief lidmaatschap?	37
5.2.1 De focusvariabelen ‘instrumenteel motief’, ‘individualistisch motief’, ‘ideologisch motief’ en ‘sociaal motief’	37
5.2.2 De demografische/ sociaaldemocratische kenmerken	39
5.2.3 De kenmerken van de werkomgeving	39
5.2.4 Attitude van de vakbond	39
5.2.5 Dienstverlening van de vakbond	39
5.3 Wat zijn de netto-effecten van de focusvariabelen ‘instrumenteel motief’, ‘ideologisch motief’, ‘individualistisch motief’ en ‘sociaal motief’?	40
5.4 Wat zijn de gevolgen voor het effect van ‘instrumenteel motief’, ‘ideologisch motief’, ‘individualistisch motief’ en ‘sociaal motief’ na toevoegen van de controlevariabelen van elk thema?	41
6. Discussie	47
7. Bibliografie	52
8. Bijlage	58

Lijst figuren en tabellen

FIGUREN

Figuur 1. Het gemiddelden van actief lidmaatschap; naar instrumenteel motief -----	32
Figuur 2. Het gemiddelden van actief lidmaatschap; naar ideologisch motief -----	32
Figuur 3. Het gemiddelden van actief lidmaatschap; naar individualistisch motief -----	33
Figuur 4. Het gemiddelden van actief lidmaatschap; naar sociaal motief -----	33

TABELLEN

Tabel 1.1. Overzicht totale populatie -----	24
Tabel 1.2. Overzicht totale response enquête -----	24
Tabel 2. De beschrijving van de gebruikte variabelen in de analyse -----	29
Tabel 3. Een vergelijking van gemiddelden(ANOVA) -----	35
Tabel 4. De kruistabellen van de beschrijvende analyse -----	36
Tabel 5. De bruto odds modellen voor actief lidmaatschap(=1) van jonge vakbondsleden van de Algemene Centrale -----	38
Tabel 6. De netto odds modellen voor actief lidmaatschap (=1) van jonge vakbondsleden van de Algemene Centrale -----	43

BIJLAGEN

Bijlage 1. Overzicht van de resultaten van de factoranalyse -----	58
Bijlage 2. Overzicht van de steekproefproporties -----	59
Bijlage 3. Missing cases per model -----	60

Abstract

Vakbonden en vakbondsleden zijn in België in grote mate afhankelijk van elkaar. Vakbonden hebben een grote invloed op het overlegstelsel van België. Deze sterke machtspositie hebben zij te danken aan de hoge ledenaantallen en omdat zij kunnen rekenen op vele actieve leden die zich vrijwillig inzetten. Om hun machtspositie te behouden moeten ze ook in de toekomst kunnen rekenen op vele actieve leden. Terwijl oudere leden nog steeds bereid zijn zich actief in te zetten, participeren jongeren structureel weinig binnen de vakbond. Uit het literatuuronderzoek komt naar voren dat jongeren vaker kiezen voor een vakbond om enkel gebruik te kunnen maken van de goede dienstverlening en niet op basis van ideologie. Zij hebben meer een individualistische houding dan eerdere generaties. Daarom is het voor de Algemene Centrale-ABVV van het allergegrootste belang te onderzoeken welke motieven jongeren van actief lidmaatschap weerhouden en hoe ze hen ook in de toekomst kunnen overtuigen om zich actief in te zetten. Hiervoor is een enquête gehouden bij de jonge vakbondsleden van de Algemene Centrale. Het doel is om na te gaan of de verschillen tussen actief en passief lidmaatschap inderdaad vanuit de lidmaatschapsmotieven 'Instrumenteel motief', 'Individualistisch motief', 'Ideologisch motief' en 'Sociaal motief' kunnen worden verklaard.

Om deze analyses te kunnen uitvoeren hebben we gekozen voor een logistische regressie. Uit de resultaten blijkt dat er inderdaad een verband is tussen actief lidmaatschap en de verschillende motieven.

De conclusie van dit onderzoek is dat een individualistisch motief en een ideologisch motief samenhangen en bepalend zijn in het verklaren van de verschillen in actief lidmaatschap. Er zijn ook bewijzen gevonden dat een instrumenteel motief er toe leidt dat jongeren minder actief zijn binnen de vakbond. Voor de vakbond is het in eerste instantie belangrijk om de groepen te bereiken die minder actief zijn binnen de vakbond. Met name jongeren tussen 18 en 22 jaar, vrouwen en jongeren zonder een vast contract vragen extra inspanning om hen te activeren voor activiteiten van de vakbond. Meer onderzoek zou wellicht een verschil in kaart kunnen brengen tussen jongeren en ouderen. Daarnaast zou in de toekomst meer onderzoek gedaan kunnen worden naar specifieke thema's die passieve leden zouden kunnen aanzetten tot actief lidmaatschap.

1. Inleiding

Vakbonden in België hebben een hoog ledenaantal, in 2013 waren meer dan de helft van de werknemers lid van een vakbond (Visser, 2014). De vakbondsaanhang en de syndicalisatiegraad (percentage werknemers dat lid is van een vakbond, werkzoekende en gepensioneerde niet meegerekend) blijft al jaren stabiel hoog en dit maakt België tot een uitzondering in Europa (Visser, 2011). Vakbonden zijn diepgeworteld in de Belgische maatschappij en als onderdeel van het sociale verzekeringsstelsel zijn ze medeverantwoordelijk voor de uitbetalingen van werkloosheidsuitkeringen (Vandaele, 2006). Hierdoor hebben vakbonden een grote invloed op het overlegstelsel van België en hebben ze (in)directe invloed op de politieke besluitvorming.

Vakbonden komen dagelijks op voor de belangen van hun leden. Ze onderhandelen met de werkgeversorganisaties over zo goed mogelijke voorwaarden voor de werknemers in Collectieve Arbeidsovereenkomsten (CAO's). Voor werklozen kunnen vakbonden ook veel doen. Zo behartigen ze de individuele belangen via een dienstverlening. Ze verschaffen loopbaanadvies en informatie over cursussen, rechten en plichten. Daarnaast behartigen ze ook meer collectieve belangen, zoals het onderhandelen met de politiek (en de andere sociale partners) voor betere toekenningvoorwaarden of over hoogte van de uitkeringen (Schamp, 2012).

Bovenstaande activiteiten maken duidelijk dat opkomen voor het gezamenlijk belang van de leden het hoofddoel is van de vakbond. Wanneer onderhandelingen tussen de sociale partners vast lopen, kan de vakbond actiemiddelen inzetten. Dit kunnen lokale acties zijn bij bedrijven of ludieke acties als pamfletten uitdelen, maar dit kunnen ook grootschalige landelijke acties zijn waarbij veel werknemers het werk neerleggen. Het doel van dit soort acties of stakingen is om de politiek en sociale partners onder druk te zetten en hen er toe te bewegen toch de onderhandelingen te hervatten of de onderhandelingen te beslechten (Humblet, 2007).

Wat betreft het aantal stakingsdagen zit België boven het gemiddelde van Europa, tussen 2001 en 2010 werd per 1000 werknemers gemiddeld 67 dagen gestaakt (Vandaele, 2013). Omringende landen als Nederland en Duitsland blijven in dezelfde periode ver achter met respectievelijk 9 en 5 stakingsdagen per 1000 werknemers (Vandaele, 2013). De vakbonden hebben de afgelopen jaren diverse acties gevoerd zoals nationale stakingen en regionale stakingen, maar hun jonge leden hebben zij hiervoor minder kunnen motiveren om deel te nemen (Pulignano & Doerflinger, 2014).

De vakbond biedt aan haar leden diverse ondersteunende diensten aan. Deze individuele dienstverlening bestaat er om hun leden te helpen bij eventuele werkgerelateerde problemen, maar

biedt daarnaast ook administratieve ondersteuning, zoals het invullen van belastingaangiftes of andere formulieren. Verder wordt er ook juridische dienstverlening aangeboden aan vakbondsleden, zij kunnen daarvoor terecht bij diverse vakbondskantoren die op verschillende plaatsen in het land te vinden zijn.

De vakbond en de jongeren lijken elkaar steeds meer nodig te hebben. Door de afnemende werkzekerheid zijn jongeren kwetsbaar geworden, zij hebben behoefte aan ondersteunende diensten van de vakbond, daarnaast willen de vakbonden hun sterke positie in het sociaal overleg op lange termijn niet verliezen(Pulignano&Doerflinger, 2014).

Dit onderzoek richt zich op jonge arbeiders van het ABVV die verenigd zijn bij de Algemene Centrale, en meer specifiek op arbeiders omdat zij op dit moment in de meest precaire situatie zitten. Zij zijn meestal laag opgeleid, doen laaggeschoolde arbeid en krijgen steeds meer te maken met instabiele werksituaties(Goslinga & Klandermans, 1995; Van Gyes, 2006). Arbeiders zijn daardoor vaker werkloos en wisselen meer van werkgever waardoor ze moeilijker te bereiken zijn door de vakbond(Van der Weyden, 2011). Bij jonge arbeiders lijkt het probleem te liggen bij de zwakke ontslagbescherming(Gryp, 2007). Ook wanneer zij een contract voor onbepaalde duur hebben, gelden er in België korte opzeggingstermijnen(Gryp, 2007). De aanwerving van jonge arbeiders wordt bovendien vaak afgeremd doordat verondersteld wordt dat zij een lagere productiviteit zouden hebben en daardoor relatieve hoge loonkosten(Gryp, 2007). Dit in tegenstelling tot jonge werknemers met het statuut van bediende, zij genieten vaker van een goede ontslagbescherming bij een contract van onbepaalde duur(Gryp, 2007).

Het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV) is een van de vakbonden die opkomt voor het belang van deze kwetsbare arbeiders. Het ABVV is in België een van de belangrijkste en grootste vakbondsorganisaties. Het ABVV heeft naar eigen zeggen meer dan 1,5 miljoen leden en enkele duizenden militanten die actief zijn binnen bedrijven en non-profit organisaties. Het ABVV is in België onderverdeeld in zes vakcentrales waarvan de Algemene Centrale er een is. De Algemene Centrale verenigt werknemers met een arbeidersstatuut uit de non-profit-, de chemie-, de industrie-, de diensten- en de bouwsector.

Een ander probleem bij deze doelgroep is dat jongeren structureel weinig participeren binnen de vakbond(Waddington, 2014). Jongeren lijken vaak lid te worden van een vakbond om instrumentele redenen, bijvoorbeeld om van de dienstverlening gebruik te kunnen maken(De witte, 1988,1995). Als jongeren voor een bepaalde vakbond kiezen, maken zij steeds meer een kosten-batenanalyse (Bryson, 2005). Zij hebben mogelijk een meer individualistisch houding dan vorige generaties(Peetz, 2010). Volgens diverse onderzoeken vertrekken jongeren minder vanuit ideologische standpunten

wanneer ze kiezen voor een vakbond ten opzichte van eerdere generaties(De Witte, 1995; Bryson, 2005; Waddington 2014; Pulignano & Doerflinger, 2015). Het ideologische verzuilingsgevoel van vorige generaties zit niet meer in de jongeren anno 2015. Of men nu christelijk, liberaal, of socialistisch is, speelt bijna geen rol meer bij de keuze van een vakbond(Pulignano&Doerflinger, 2014).

Ook sociale druk kan zeer bepalend zijn bij de keuze of men deelneemt aan acties of activiteiten binnen de vakbond. Sociale druk binnen organisaties kan ertoe leiden dat men zich wel actief inzet, maar enkel om problemen met collega's te vermijden(Fishbein & Ajzen, 1975) De bovenstaande probleemfactoren kunnen erop wijzen dat de vakbonden een heel andere strategie moeten toepassen op de jongeren van deze tijd om zich te profileren.

Het zou kunnen dat er ook een informatieprobleem speelt wanneer jongeren willen participeren. Voor jonge vakbondsleden moet het duidelijk zijn welke activiteiten de vakbond aanbiedt, jongeren hebben hier vaak geen goed beeld van(Pulignano & Doerflinger, 2014). Er zijn vele jongeren die denken dat de vakbond enkel stakingen organiseert(Pulignano & Doerflinger, 2014). Stakingen worden daarnaast ook wel gezien als activiteiten waar met name oudere leden op af komen, wat ook niet helpt om jongeren aan te trekken(Vandaele, 2012; Pulignano & Doerflinger, 2014).

Het is voor vakbonden van het allergrootste belang dat de hierboven genoemde probleemfactoren worden onderzocht binnen de groep van jonge vakbondsleden. Terwijl participatie van jongeren een actueel probleem is voor vakbonden, ontbreekt empirisch bewijs om de mate van het probleem van de participatie weer te geven(Waddington, 2000). Dit onderzoek kan een licht werpen op de achterliggende verklaringen, waardoor de vakbond zijn strategieën beter kan aanpassen aan de behoefte van de jonge leden. Want de vakbond is er namelijk bij gebaat dat hun mobiliseringskracht in de toekomst ook nog sterk genoeg is om haar positie in het sociaal overleg te behouden(Van Gyes, 2009). Het doel van dit onderzoek is ten eerste om antwoord te kunnen geven op de beleidsrelevante vragen van De Algemene Centrale-ABVV. Ten tweede kan dit onderzoek als casestudy dienen om meer algemene conclusies te trekken over de relatie tussen jongeren en hun vakbond in het algemeen. Hierdoor is het mogelijk meer inzicht te krijgen in de thema's en de motivaties van jongeren die lid zijn van een de vakbonden in België. Om participatie van jonge leden te onderzoeken wordt er een onderscheid gemaakt tussen actieve leden die deelnemen aan activiteiten georganiseerd door de Algemene Centrale-ABVV en niet-actieve leden.

De Algemene Centrale-ABVV heeft opdracht gegeven om onderzoek te doen naar hun jonge leden in heel België. Dit om de kennis over deze groep te vergroten en om zo meer in te kunnen spelen op de behoeften van de jonge leden de Algemene Centrale. Deze groep is namelijk zeer afhankelijk van

goede dienstverlening van de vakbond en dat is alleen mogelijk als het profiel van deze leden in kaart wordt gebracht. Daarom zal dit onderzoek enkel gaan over de jongeren die aangesloten zijn bij de Algemene centrale. De Algemene Centrale-ABVV heeft landelijk ongeveer 70.000 jonge leden met een arbeidersstatuut die tussen de 18 en 30 jaar oud zijn. Sinds 1 januari 2014 zijn de statuten bediende en arbeider inzake 'carenzdag' en 'opzegtermijnen' gelijkgesteld (Belgisch staatsblad, 2013). De wet 'Eenheidsstatuut' werkt verder om de overige verschilpunten tussen de statuten arbeider en bediende geleidelijk weg te werken (Belgische Kamer, 2013).

Aan de hand van de dataset 'Jongerenenquête AC-ABVV' zal onderzocht worden welke sociale verschillen de actieve leden en niet-actieve (passieve) leden kenmerken. Hier zal gekeken worden naar de verschillen tussen lidmaatschapmotivaties van de jongeren zoals sociale druk, imago, ideologische en instrumentele motieven. Daarnaast zullen er ook kenmerken in rekening worden gebracht zoals demografische/sociaaleconomische kenmerken, kenmerken van de werkomgeving en kenmerken van de dienstverlening van de vakbond. Maar eerst zal de literatuur nader worden onderzocht. Daarin zullen de belangrijke thema's van vakbondslidmaatschap en vakbondsparticipatie uitgebreid worden besproken. Dit biedt de mogelijkheid om verschillende hypotheses op te stellen die centraal zullen staan in de analyse. Vanwege de beperkte hoeveelheid literatuur over de verschillen tussen actieve en passieve leden, zijn er enkele hypotheses gededuceerd uit factoren van vakbondslidmaatschap voor actief lidmaatschap. Nadat er een overzicht is gemaakt van de hypotheses, zullen de data, de operationalisering en de analysemethoden worden besproken. Er zal hierbij eerst een beschrijvende analyse worden gegeven, daarna zal antwoord worden gegeven op de geformuleerde hypotheses aan de hand van de multivariate regressiemodellen. In de conclusie zullen de meest opmerkelijke resultaten worden geformuleerd. Ten slotte zullen enkele tekortkomingen van dit onderzoek en aanbevelingen voor toekomstig onderzoek worden geformuleerd.

2. Literatuuronderzoek

2.1 Vakbond en vakbondsleden, een afhankelijkheidsrelatie

2.1.1 De vakbonden in België

België telt aan het begin van de 21^e eeuw drie sterke vakbonden die in 2016 in totaal, naar eigen zeggen ongeveer 3,4 miljoen leden hebben. Deze drie vakbonden zijn het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV), het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) en Algemene Centrale der Liberale Vakbonden (ACLVB)(Van Gyes, 2009).

Het percentage werknemers dat in België is aangesloten bij de vakbond is naar Europese begrippen al jaren zeer hoog. De syndicalisatiegraad lag voor België in 2013 op 55,1%, in landen als Duitsland(17,7%), Nederland(18%) en Frankrijk(7,7%) liggen deze aanzienlijk lager(Visser, 2015). Alleen in de Scandinavische landen Finland, Zweden en Denemarken ligt de syndicalisatiegraad met 70% nog hoger. Het percentage werknemers dat lid is van een vakbond in België is ook redelijk stabiel(Visser, 2013). Een lidmaatschap bij een van de vakbonden in België is nog steeds in trek bij werknemers van verschillende economische sectoren. Arbeiders zijn met 85% sterk vertegenwoordigd binnen de vakbond ten opzichte van 44% van de bedienden(Van Gyes, 2009). Wie in België lid is van een vakbond, is echter wel afhankelijk van het opleidingsniveau. Mensen die laag zijn opgeleid zijn vaker lid van een vakbond dan mensen met een universitair diploma(Van Gyes, 2006). Dit kan niet als opvallend beschouwd worden. De reden hiervoor kan zijn dat laagopgeleiden vaker werkloos zijn en daardoor meer nood hebben aan ondersteuning door hun mogelijk kwetsbare arbeidsmarktpositie en vaker in sterk gesyndiceerde sectoren werken(Liagre & Van Gyes, 2012).

Voor de vakbonden in België zijn de hoge ledenaantallen erg belangrijk. Ze zijn hierdoor verankerd in de maatschappij, wat hun machtspositie in het sociaal overleg waarborgt(Vandaele, 2006). Daarom blijft het op zijn beurt aantrekkelijk voor veel werknemers om lid te worden van een vakbond, om bescherming te genieten. Toch zijn jonge werknemers minder vaak lid van een vakbond dan ouderen(Liagre & Van Gyes, 2012).

Per leeftijdsgroep afzonderlijk, zijn er verschillen te zien in het percentage werknemers die lid zijn van de vakbond. In 2012 is 37% van de jonge werknemers tussen 18 en 24 jaar lid van een vakbond(Liagre & Van Gyes, 2012). Dat is vergeleken met de buurlanden Nederland(6%), Duitsland(6%) en Frankrijk(1,5%) nog steeds een stuk hoger(Liagre & Van Gyes, 2012). Voor Belgische werknemers tussen de 25 en 49 jaar ligt het percentage met 50% echter nog een stuk hoger(Liagre & Van Gyes, 2012). Ook oudere werknemers tussen 50 en 65 jaar zijn meer geneigd om lid te worden of

te blijven van een vakbond ten opzichte van jongere werknemers. 45% van de oudere werknemers zijn lid. Ook in de buurlanden Nederland(18%), Duitsland(10%) en Frankrijk(8%), is een gelijke trend te zien(Liagre & Van Gyes, 2012). Bij de jongeren in Vlaanderen(18 tot 35 jaar), zien we een daling van het lidmaatschap sinds 2004 met 40,4%, naar 36,6% in 2006(Hooghe, 2006). Daarnaast neemt de gemiddelde leeftijd van de actieve leden ieder jaar toe en deze ligt in 2006 op 43,8 jaar(Hooghe, 2006).

Deze actieve leden kiezen ervoor om deel te nemen aan de door de vakbond georganiseerde acties of activiteiten, wanneer dit hen als werknemers aangaat. In België neemt het aantal stakingen toe de laatste jaren, maar stakingen duren steeds minder lang en het aantal deelnemers daalt(Vandaele, 2007). De oorzaak hiervan ligt volgens Vandaele(2007) onder andere in de opkomst van nieuwe sectoren. Het aantal stakingsdagen is sinds 2010 weer aan het stijgen, deze stijging is met name te wijten aan de politieke massastakingen van de afgelopen jaren(Gall, 2012). Maar het aantal stakingsdagen is nog steeds relatief laag als we kijken naar de afgelopen 20 jaar waar met name het aantal stakingsdagen in de jaren '90 veel hoger lag(Vandaele, 2013). Dit komt volgens Vandaele(2013) en Swyngedouw(2016) mede doordat stakingen en stakers nog maar weinig begrip krijgen van de publieke opinie. Een andere oorzaak is mogelijk de de-industrialisatie en de opkomst van Kleine en Middelgrote Ondernemingen(KMO)(Lesch, 2005). Maar wanneer we kijken naar zowel het aantal leden als het aantal stakingen, zien we dat de Belgische vakbonden nog steeds een sterke mobilisatiekracht hebben. Ook dat is een reden waarom de vakbonden sterk staan in het sociaal overleg en het lijkt erop dat ze blijvend betrokken zullen worden bij verschillende thema's die hun leden aangaan(Van Gyes, 2009).

2.1.2 Participatie van vakbondsleden binnen de vakbond.

Redenen voor participatie kunnen zijn het collectieve gevoel van onrechtvaardigheid in de verdeling van de lonen, het kan werknemers van gehele organisaties drijven om zich actief in te zetten bij acties van de vakbond(Ashenfelter & Johnson, 1969; Rubin, 1986). Maar ook bij werkloosheid of toenemende inflatie, kunnen onzekerheid en gebrek aan toekomstverwachtingen vakbondsleden aanzetten om aan acties deel te nemen(Mauro, 1982). De economische conjunctuur kan bepalend zijn of iemand zich actief inzet bij de vakbond(Mauro, 1982). De economische conjunctuur speelt ook in België een belangrijke rol, maar deze loopt niet altijd evenredig met de stakingsfrequentie(Vandaele, 2007).

Echter, de meeste leden stellen zich passief op ten opzichte hun vakbond. Zij doen niet mee aan acties van de vakbond en hebben geen organiserende of bestuurlijke functie(Hooghe, 2006). Uit onderzoek blijkt dat in 2006 in Vlaanderen 86% van de leden tussen 18 en 75 jaar zichzelf als een

passief lid beschouwde, in 2003 was dit nog 78%(Hooghe, 2006). Een vakbond als organisatie is afhankelijk van de mate van participatie van haar leden en de bereidheid tot collectief handelen van de leden(Klandermans, 1995). Dit betekent concreet dat er leden bereid zijn om een vrijwillige bestuursfunctie op zich te nemen of om zich kandidaat stellen als vakbondsafgevaardigde en dat er leden bereid zijn om te participeren in vakbond georganiseerde acties(Klandermans, 1995). De vakbond is afhankelijk van de bereidheid van werknemers om zich als persoon te identificeren met de vakbond en aan haar activiteiten deel te nemen(Klandermans, 1995). Een vakbond die nooit oproept om aan acties deel te nemen of om vrijwillig actief te zijn zou een zeer krachteloze vakbond zijn(Klandermans, 1995).

Er kan onderscheid gemaakt worden in vormen van vakbondsparticipatie, naar de dimensies tijd en intensiteit(Klandermans, 1995). Naar intensiteit onderscheiden we een aantal types van participatie: enkel vakbondslid, deelname aan vakbondsacties en vast actievoerder van de vakbond(Klandermans, 1995). Daarnaast kunnen kaderlidactiviteiten binnen de vakbond zowel voor onbepaalde duur als in tijd beperkt zijn(Klandermans, 1995). Ze kunnen zowel een kleine als een grote inspanning vergen van de deelnemers. Stemmen op een vakbondskandidaat bij een verkiezing kost weinig inspanning en tijd. Een staking daarentegen kan wel veel tijd, energie en wellicht ook geld kosten. Ook van kaderleden van de ondernemingsraad wordt veel tijd en energie gevraagd, daarbij komt dat hun werk op vrijwillige basis is(Klandermans, 1996:29). Deelnemen aan acties van de vakbond kan ook betekenen dat men meedoet met een protestactie of demonstratie. Dit soort acties zijn veel vrijblijvender dan bijvoorbeeld stakingen, zijn vaak eenmalig, staan vaker los van de arbeidsrelatie en kosten hierdoor minder tijd, energie en geld(Klandermans, 1995).

2.1.3 Achtergrond van participatie binnen de vakbond

Klandermans en Visser(1995) hebben een model uitgewerkt waarmee zij proberen te verklaren op welke basis leden participeren binnen een vakbond. In dit model verenigen ze drie theoretische concepten. Dit zijn de rational-choice theorie, interactionele theorie en de frustratie-agressie theorie.

De rational-choice theorie kijkt naar de afweging om te participeren op basis van een kosten-batenanalyse(Crouch, 1982; Klandermans, 1986). Achter deze theorie schuilen met name economische theorieën van vakbondsdeelname, die een zeer individualistische aard hebben. De positieve of negatieve reacties van bepaalde mensen in iemands omgeving vallen onder sociale opbrengsten van participatie(Klandermans, 1995). De materiële opbrengsten zijn de overige opbrengsten van participatie. De kosten en baten van participatie worden volgens deze benadering door elk lid van een vakbond afgewogen. Elke vakbondsorganisatie is zich daarvan bewust en dus proberen zij zoveel mogelijk de kosten, de drempel van actieve deelname, te verlagen om het aantal

deelnemers, de opbrengsten, te verhogen. Een voorbeeld hiervan zijn de uitkeringen in geval van deelname aan een staking (Van de Vall 1963; Klandermans, 1996). Het geleden verlies op het arbeidsloon wordt gecompenseerd door deze vergoeding. Met deze compensatie zorgt de vakbond ervoor dat werknemers hun deelname aan een staking niet hoeven te laten afhangen van financiële motieven. Ook bestaat er ontslagbescherming voor werknemers die in de ondernemingsraad zitten van het bedrijf waar zij werkzaam zijn (Van de Vall, 1963; Klandermans, 1996). Deze sociale bescherming is een compensatie voor de belangen van de werknemers die zij vertegenwoordigen in de organisatie, die wellicht in sommige gevallen tegen de (economische) belangen van de organisatie ingaan. Het risico op het verliezen van werk is verminderd door deze sociale bescherming, waardoor men kan handelen zonder rekening te moeten houden met financiële consequenties bij verlies van het werk (Klandermans, 1996). Op basis van de rational-choice theorie kan mogelijk ook verklaard worden waarom leden mogelijk niet participeren in een collectieve actie. Hier valt ook het probleem van de collectieve actie onder, waar Olsen (1968) over sprak. Leden zijn geneigd om aan 'free-riding' te doen, het profiteren van een collectief goed door niet-actieve leden. Doordat de vakbond lidmaatschapsgeld vraagt en een beloning koppelt aan participatie zoals de stakingsvergoeding en ontslagbescherming, probeert de vakbond de zoveel mogelijk 'free-riding' te voorkomen (Klandermans, 1996).

Een tweede verklaring voor participatie wordt gegeven door de interactionele theorie (Klandermans, 1996). In dit concept staan interactie, communicatie en overdracht van normen en waarden centraal. Of iemand uiteindelijk participeert in een actie van de vakbond is afhankelijk van de sociale groep waarin hij zich bevindt (Klandermans, 1996). De motivaties van familieleden, vriendengroepen en collega's kunnen een doorslaggevende rol hebben in keuze om te participeren. Hierdoor kan wellicht verklaard worden waarom hele organisaties of sectoren gezamenlijk aan acties van de vakbond mee doen (Klandermans, 1996).

Een derde verklaring wordt gegeven door de frustratieagressie-theorie (Klandermans 1986: 199). Deze theorie geeft een verklaring waarom men participeert binnen de vakbond op basis van het handelen uit frustratie, ontevredenheid en vervreemding van de werksituatie (Klandermans 1986: 199). Een vierde verklaring voor participatie kan eventueel gegeven worden door ideologische motieven, maar wordt niet gegeven door Klandermans (1995). De Witte (1995) daarentegen geeft aan dat ideologische motieven een belangrijke rol spelen bij leden die zich inzetten rond acties en activiteiten van de vakbond.

2.1.4 Arbeiders en hun participatiegedrag binnen de vakbond

Arbeiders zijn nog steeds zeer homogene groepen en de houding ten opzichte van vakbonden is bij arbeiders dan ook al jaren lang zeer positief (Klandermans, 1995). In België wees het onderzoek van Leemans (1958) aan dat Antwerpse arbeiders in de jaren '50 een positieve houding hadden ten opzicht van de vakbond. Deze positieve houding hield aan in de jaren daarna. Onderzoek van het Instituut van de Onderneming (IVO) stelde hetzelfde vast door middel van een enquête (1983). Ongeschoolde arbeiders zijn het meest positief over de vakbond (I.V.O., 1985:29). Zij geven aan de vakbond het meest nodig te hebben om tegenwicht te bieden aan de machthebbers binnen hun organisatie. De geschiedenis van de arbeiders en de vakbonden gaat al ver terug en het is daarom niet verwonderlijk dat arbeiders in deze tijd nog steeds de meest trouwe leden zijn een zeer positieve houding hebben tegenover de vakbonden (Klandermans, 1986). De huidige vakbonden kennen hun oorsprong in de vroegere arbeidersbewegingen die ontstaan zijn om voor de zwakke sociale positie van de arbeiders in de fabrieken op te komen (Verdoodt, 1997; Van Riessen, 2008). Voor arbeiders was de vakbond een strijd van erkenning om voor hun belangen op te kunnen komen (Van Riessen, 2008). Maar ook nadat de vakbonden door de overheden werden erkend bleef de arbeidersklasse door het kapitalisme en de behoefte aan goedkope arbeidskrachten een van de zwakste sociale groepen (Van Riessen, 2008). Hierdoor zijn arbeiders en vakbonden onlosmakelijk aan elkaar verbonden. En dit zorgt ervoor dat de arbeidsomstandigheden onder continue druk staan, waardoor de arbeiders alleen collectieve organisatie als verweermiddel hebben.

Specifieke beroepsgroepen zoals fabrieksarbeiders en havenarbeiders zijn eenvoudiger te activeren voor deelname aan activiteiten van een vakbond (Klandermans, 1986). Zij zijn vaak allen lid van dezelfde vakbond en daarnaast wonen zij ook vaker in dezelfde omgeving en wellicht zitten zij ook op dezelfde sportvereniging (Klandermans, 1986). Zij hebben een specifieke verwantschap en zijn duidelijk een homogene werknemersgroep waardoor sociale controle en bereikbaarheid eenvoudig is (Klandermans, 1986). Homogeniteit bevordert dus de bindingskracht van organisaties en actieve deelname aan activiteiten van de vakbond, fragmentatie van beroepsgroepen daarentegen niet (Lammers, 1964; Kolchin & Hyclak, 1984). Sinds de overgang van het fordisme naar het post-fordisme zijn deze homogene beroepsgroepen steeds minder geworden (Vallas, 1999). Het ontstaan van het fordisme aan het begin van 20^e eeuw betekende de opkomst van de massaproductie en standaardisatie. Een zeer afgebakende arbeidsdeling stond hierin centraal, arbeiders hadden vaste werkuren en waren verzekerd van een vast inkomen (Kumar, 1992). Vervolgens werd de massaproductie verder doorgedreven zodat er een overschot aan producten ontstond. Winstmarges werden steeds kleiner en bedrijven moesten steeds efficiënter gaan werken (Roobeek, 1987). Dit had grote gevolgen voor de arbeiders, zoals langere werkdagen en lagere lonen. Hierdoor ontstond er

een grote werknemersontevredenheid. Dit alles resulteerde in een crisis van het fordisme (Lipietz, 1985). Bedrijven gingen op zoek naar een oplossing voor deze crisis en bedachten andere manieren om winst te maken. Daarmee was het tijdperk van het post-fordisme aangebroken (Amin, 1994). Diverse technologische en organisatorische vernieuwingen werden doorgevoerd, de opkomst van de dienstensector was een feit. Het gevolg was dat werknemers in toenemende mate te maken kregen met flexibele arbeidsplaatsen (Vallas, 1999). Er vond een herstructurering van de arbeidsproces plaats waarbij de autonomie van de werknemer werd vergroot, de taken werden geherstructureerd en de werknemers meer moesten samenwerken met collega's die zich niet altijd meer op dezelfde locatie bevonden (Kim & Curry, 1993). De nadruk lag steeds meer op specialisatie, taken binnen een organisatie werden steeds meer uitbesteed, afdelingen gingen splitsen en zelfstandig verder (Kim & Curry, 1993; Sels, 1996). Door de toenemende mate van differentiatie van beroepsgroepen en de netwerken die steeds uitgestrekter en dunner zijn geworden, zijn ook de bindingen selectiever geworden en zijn mensen kieskeurig geworden in de keuze voor een lidmaatschap (Ellemers, 1984). De sociale controle binnen kleine groepen neemt af, hierdoor wordt het makkelijker om zich te onttrekken van deelname aan activiteiten of werkzaamheden van de vakbond (Klandermans, 1986).

2.2 De determinanten van vakbondslidmaatschap

2.2.1 Demografische/sociaal-economische kenmerken

Geslacht

Internationaal gezien zijn mannen vaker lid van een vakbond dan vrouwen (Fiorito & Greer, 1986; Schnabel, 2002). Traditioneel kan dit geïnterpreteerd worden dat mannen meer betrokken zijn binnen de arbeidsmarkt dan vrouwen (Gosling, 1998; Schnabel, 2002). Waar traditioneel het gat zeer groot was, is toch duidelijk te zien dat vrouwen langzaam de kloof aan het dichteren zijn (Beatson & Butcher 1993; Waddington 1992, 2014). In verschillende landen in Europa is vakbondslidmaatschap tussen mannen en vrouwen al gelijk (Ebbinghaus & Visser 2000; Calmfors, 2001). Schnabel en Wagner (2007) zagen in hun onderzoek dat in de landen als het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk het vakbondslidmaatschap tussen mannen en vrouwen gelijk ligt. En uit hun onderzoek bleek dat in de Scandinavische landen Denemarken, Zweden en Finland het vakbondslidmaatschap van vrouwen dat van mannen zelfs licht oversteeg (Schnabel & Wagner, 2007). In België is te zien dat mannen een iets grotere kans hebben dan de vrouwen om lid te worden van de vakbond (Schnabel & Wagner, 2007). Wat betekent dat over het algemeen gesteld kan worden dat mannen in Europa nog steeds een grotere kans hebben dan vrouwen om lid te worden van een vakbond (Schnabel & Wagner, 2007).

Opleidingsniveau

Opleidingsniveau wordt doorgaans negatief geassocieerd met lidmaatschap van een vakbond omdat lager opgeleiden meer behoefte hebben aan een collectieve stem dan hoger opgeleiden. Toch blijkt uit diverse onderzoeken dat de relatie tussen vakbondslidmaatschap en opleidingsniveau niet direct is, maar dat deze mede bepaald wordt door het type arbeid of sector (Brady, 2007; Blanchflower, 2007). De kans dat arbeiders die met hun handen werken lid worden van een vakbond is groter dan voor werknemers die niet met hun handen werken met hetzelfde aantal schooljaren (Brady, 2007). Ook de sector kan bepalend zijn, hoogopgeleiden worden minder vaak lid van een vakbond in de private sector dan de publieke sector (Blanchflower, 2007). Maar toch zijn laagopgeleiden over het algemeen meer geneigd om lid te worden van een vakbond dan hoger opgeleiden, en dan met name diegene met een universiteitsdiploma (Ebbinghaus, 2011). Werknemers met een hoger diploma kunnen over het algemeen beter voor zichzelf opkomen, zij hebben individueel meer macht en functioneren ook vaker op managementniveau dan lager geschoolde werknemers (Waddington, 2014; Schnabel, 2003). Terwijl lager opgeleiden vaker dan hoger opgeleiden in een minder sterke positie staan, zij hebben minder vaak een vast contract en zij zijn makkelijk vervangbaar (Schnabel, 2002). Daarom hebben zij meer nood aan een collectieve stem die voor hun belangen opkomt, zodat zij gezamenlijk hun positie kunnen versterken (Schnabel, 2012). Op basis van deze informatie willen we een de volgende hypothese formuleren: Hoe lager het opleidingsniveau van de jongeren, des te groter de kans op actief lidmaatschap.

Referentiegroepen

Verder zien we dat mensen eerder geneigd zijn lid te worden van een vakbond wanneer anderen uit hun sociale omgeving dat ook doen (Booth, 1985). Het social custom model van vakbondslidmaatschap werd door Booth (1985) gedefinieerd om aan te geven dat actoren soms handelen op basis van de overtuigingen van anderen in hun omgeving. Internationaal onderzoek heeft aangetoond dat referentiegroepen of sleutelfiguren een cruciale rol spelen in het keuzeproces om lid te worden van een vakbond. Wanneer ouders lid zijn van een vakbond, is de kans groter dat hun kinderen ook lid worden. Partners en vrienden kunnen ook een doorslaggevende rol spelen in het keuzeproces van vakbondslidmaatschap (Cregan, 1990; Deery, 1991). Dit leidt er toe dat vakbonden proberen in te spelen op sociale waarden. Dat men als lid een verantwoordelijkheid heeft naar vrienden of familie toe om niet enkel te profiteren van de vakbond, maar dat ook actieve deelname nodig is (Goerke, 2004).

Leeftijd

Ten slotte zoeken oudere werknemers vaker bescherming bij een vakbond dan jongeren. Het effect van leeftijd op vakbondslidmaatschap heeft een omgekeerde U-vorm. Hoe ouder men wordt, hoe groter de kans dat men lid wordt van een vakbond, maar op de leeftijd van 47 jaar is het hoogtepunt bereikt, de jaren daarna neemt de kans op lidmaatschap stilaan af (Blanchflower, 2007; Gosling, 1998).

2.2.2 Kenmerken van de werkomgeving

Vakbondsafgevaardigde

Ook de context van de werkplaats is een van de grootste indicatoren voor lidmaatschap van werknemers. Het blijkt uit meerdere studies dat werknemers de bereidheid hebben om sneller lid te worden van een vakbond wanneer vakbonds aanwezigheid groot is in hun sector of organisatie. Omgekeerd evenredig neemt die bereidheid af wanneer werknemers in een sector gaan werken waar de vakbond veel minder aanwezig is (Schnabel & Wagner, 2005). Op werkplekken waar vooral arbeiders of machinemedewerkers actief zijn, is de kans dat iemand lid is van de vakbond groter dan op werkplekken waar bedienden of kantoormedewerkers werken (Schnabel & Wagner, 2005). Wanneer de vakbond al aanwezig is door middel van een afgevaardigde sluiten nieuwe werknemers sneller aan (Windolf & Haas, 1989; Schnabel, 2002).

Inkomen

Het valt daarnaast ook op dat werknemers doorgaans sneller lid van een vakbond worden als zij ontevreden zijn over het salaris of andere aspecten van het werk (Guest & Dewe, 1988; Berg & Groot, 1992). Mindere arbeidsvoorwaarden hebben blijkbaar een positief effect op lidmaatschap van werknemers. Wanneer de arbeidsvoorwaarden dalen, neemt de kans op lidmaatschap bij een vakbond toe (Berg & Groot, 1992). Inkomen kan gezien worden als een van de belangrijkste onderdelen van de arbeidsvoorwaarden. Bij toename van het inkomen neemt de kans op lidmaatschap eerst toe, maar bij verdere stijging van het inkomen neemt de kans op lidmaatschap weer sterk af (Lorenz & Wagner, 1991). Daarom willen we inkomen gebruiken als proxy voor de verschillende arbeidsvoorwaarden van de jongeren. Hierdoor luidt de volgende hypothese als volgt: Hoe hoger het inkomen, hoe lager de kans op actief lidmaatschap.

Sector

Lidmaatschap is niet in alle sectoren en organisaties even populair (Underhill & Quinlan, 2011; Schnabel, 2013). Het komt geregeld voor dat wanneer werknemers lid worden, of zij ondersteuning

vragen bij een vakbond, dit niet bekend mag worden gemaakt bij de werkgever. De angst op discriminatie of zelfs ontslag ligt daarbij aan de basis (Underhill & Quinlan, 2011). Anderzijds is het voor vakbonden eenvoudiger en goedkoper om nieuwe leden te rekruteren in grote homogene organisaties waar vaste werknemers voor langere tijd werken. Dit soort organisaties kenmerken zich doorgaans door een zeer bureaucratische structuur waarin werknemers onpersoonlijk worden behandeld (Fiorito & Greer, 1982; Berg & Groot, 1992; Riley 1997). In dit type organisaties wordt de vakbond doorgaans het meeste gewaardeerd, hier hebben de werknemers vaker nood aan aandacht en bescherming (Berg & Groot, 1992; Fiorito & Greer, 1982; Riley 1997).

2.3 Determinanten van participatie

2.3.1 Waarden en attitudes van jonge vakbondsleden

Nadat de belangrijkste kenmerken van het vakbondslidmaatschap zijn besproken, zullen nu in het volgende gedeelte de kenmerken van actief lidmaatschap worden besproken, het kernthema van dit onderzoek.

Instrumenteel lidmaatschap

Uit diverse onderzoeken blijkt dat jongeren steeds meer kiezen voor een lidmaatschap bij een vakbond puur uit instrumentele of persoonlijke motieven, om gebruik te kunnen maken van de ondersteunende diensten van de vakbond en de uitbetaling van de premies (De Witte, 1988, 1995; Allvin & Sverke, 2000; Bryson, 2005; Gomez, 2002; Pulignano & Doerflinger, 2015). Deze auteurs koppelen dit aspect aan het feit dat jongeren in tegenstelling tot ouderen niet een keuze maken voor een vakbond op basis van een ideologie, maar meer op basis van de voordelen die er voor hen inzitten. Jongeren willen gebruik kunnen maken van de diensten die de vakbond aanbiedt, omwille van de vaak onzekere en onstabiele job die ze hebben (Goslinga & Klandermans, 1995). Jongeren zien de vakbond steeds meer als een soort goedkope verzekering in onzekere tijden (Schamp, 2012). Ze hebben daarnaast vaak geen interesse om zich actief in te zetten bij de vakbond (Pulignano & Doerflinger, 2015). Op basis van deze informatie willen we de volgende hypothese veronderstellen: Instrumenteel lidmaatschap staat in een negatief verband met actief lidmaatschap.

Ideologie

Aangezien sommige participatievormen zoals actie voeren een grote inzet vragen, kan een gebrek aan ideologische verbondenheid met de vakbond leiden tot meer passief gedrag (De Witte, 1995). Deze positieve relatie geeft verder aan dat de jongere leden minder ideologische overtuigd zijn dan oudere leden (De Witte, 1995; Schamp, 2012; Allvin & Sverke, 2000). Een ideologie is richtinggevend,

kent bepaalde ideeën en opvattingen die politieke geaard zijn. Vakbonden hebben van oudsher een bepaalde politieke kleur. De bekende stromingen als de socialistische, christelijke of liberale hebben hun eigen specifieke ideeën en opvattingen waartoe het klassieke vakbondslid zich voelt aangetrokken (Roters, 1998). Jongeren van nu voelen zich veel minder aangetrokken tot een bepaalde politieke stroming. Deze ideologische verandering suggereert dat dit niet enkel effect heeft op jongeren die voor de keuze staan om zich aan te sluiten bij een vakbond. Hierdoor participeren ouderen meer dan jongeren en kiezen de jongeren eerder voor een instrumenteel lidmaatschap, zodat zij kunnen profiteren van de ondersteuning en begeleiding van de vakbond (Allvin and Sverke 2000). Op basis van deze informatie willen we volgende hypothese stellen: Ideologische motieven staat in een positief verband met actief lidmaatschap.

Individualisme

Jongeren hebben, veel meer dan oudere vakbondsleden, een individualistische houding als het gaat om de keuze voor een vakbond (Peetz, 2010; Schamp, 2012). Hiervoor is steeds meer empirisch bewijs en deze individualistische houding ten opzichte van hun lidmaatschap zorgt ervoor dat er geen band ontstaat met de vakbond zelf en dat zij meer gericht zijn op zichzelf (Peetz, 2010). Omwille van de vele tijdelijke contracten waar jongeren mee te maken krijgen in hun werkomgeving, zoeken zij bescherming voor wanneer zij werkgerelateerde problemen ervaren. Jongeren willen enkel profiteren van deze collectieve bescherming, maar ze willen zelf liever geen bijdrage leveren aan het geheel (Schamp, 2012; Waddington, 2014). Daarom maken jongeren bij de keuze van hun vakbond, steeds meer een kosten-batenanalyse (Bryson, 2005). De beste dienstverlening voor zo min mogelijk kosten. Deze meer individualistische houding van jongeren leidt ertoe dat activiteiten van vakbonden hen minder aanspreken, maar vooral de concrete dienstverlening (Waddington, 2014). Toch geeft Peetz (2010) aan dat jongeren door hun individualistische houding niet ongeïnteresseerd zijn in de samenleving waarin ze leven, jongeren staan nog steeds open om zich aan te sluiten binnen groepen. Het zijn de vakbonden die falen de jongeren er actief bij te betrekken (Peetz, 2010). Vakbonden worden daarom gezien als ouderwetse instellingen die niet in staat zijn zich aan te passen aan jongeren van deze tijd en aan hun individualistische waarden (Gomez, 2002). We willen de daarom de volgende hypothese veronderstellen: Individualistische motieven van lidmaatschap staan in een negatief verband met actief lidmaatschap.

Sociale druk

Naast ideologische motieven en instrumentele motieven om aan acties en activiteiten van de vakbond deel te nemen, is volgens Klandermans (1986) sociale druk ook een van de belangrijkste redenen dat leden zich actief inzetten binnen de vakbond. Leden kunnen actief zijn binnen de

vakbond vanwege de traditie die er bestaat in de organisatie waar ze werkzaam zijn (Klandermans, 1986). Binnen organisaties kan er ook een verwachtingspatroon bestaan dat collega's vanuit een solidariteit mee actief zijn binnen de vakbond (Klandermans, 1986). Fishbein en Ajzen (1975) spreken over 'subjectieve normen', wanneer collega's, vrienden of familie verwachten dat men actief is binnen de vakbond en het niet deelnemen aan acties van de vakbond tot grote sociale problemen op de werkvloer kan leiden. Voor zowel jongeren als ouderen kan de sociale druk verder toenemen wanneer er stakingen worden georganiseerd in bedrijven (Snarr, 1975). Deze sociale druk neemt nog verder toe in bedrijven waar werknemers geïntegreerd zijn en een hechte gemeenschap vormen (Nelson & Grams, 1978).

2.3.2 Demografische/sociaal-economische kenmerken

Geslacht en leeftijd

Met name vrouwen, deeltijdse werkers en jongeren participeren minder binnen de vakbonden, maar hebben ook meer de neiging om lidmaatschap op te zeggen (Goslinga & Klandermans, 1995). Vaak liggen externe oorzaken hier aan de basis. Ze krijgen vaker te maken met tijdelijke contracten of vallen uit de reguliere arbeidsmarkt. De betrokkenheid met deze groepen moet vergroot worden als de vakbond ze als lid wil behouden en hun participatie binnen de vakbond wil vergroten (Goslinga & Klandermans, 1995). Vrouwen zijn minder vaak actief als vakbondsvertegenwoordiger dan mannen in een organisatie (Van Hoof, 2000). Mannen worden door actieve leden vaker gezien als strijdbaar dan vrouwen, daarom wordt een man vaker gekozen als militant of vakbondsvertegenwoordiger in een organisatie (Van Hoof, 2000). Daarom willen we op basis van deze informatie twee hypothesen formuleren: De kans op actief lidmaatschap is voor mannen groter dan voor vrouwen. De kans op actief lidmaatschap stijgt naarmate men ouder wordt.

Gewestelijke verschillen in vakbondsdynamiek

De verschillen in vakbondsdynamiek tussen de Belgische gewesten komen historisch gezien het beste tot uiting in de verschillen van stakingsgedrag (Slomp & Van Mierlo; Vandaele, 2007). In Wallonië zijn werknemers vaker bereid langer te staken dan in Vlaanderen en ook meer extremere vormen van stakingen toe te passen, zoals bedrijfsbezettingen (Faniel, 2004). Maar ook in Vlaanderen en het Brussels gewest wordt het stakingswapen gebruikt en komen onconventionele stakingsvormen voor (Vandaele, 2007). Dat Waalse werknemers sneller en langer gebruik maken van het stakingswapen, zeker in de provincies Luik en Henegouwen, is mogelijk historisch verankerd in de voormalig mijnwerkersgebieden (Capron, 2006). Op basis van deze informatie veronderstellen we de volgende hypothese: De kans op actief lidmaatschap verschilt per gewest.

2.3.3 Kenmerken van de werkomgeving

Tijdelijk en vast contract

De Belgische wetgeving schrijft voor dat enkel bedrijven met meer dan 100 werknemers verplicht zijn om een ondernemingsraad aan te stellen. Jongeren werken veel meer dan ouderen in kleine of jonge organisaties en in tijdelijke jobs (Goslinga & Klandermans, 1995). Zij hebben hierdoor aan het begin van hun arbeidscarrière vaak geen vast contract (Goslinga & Klandermans, 1995). De kans om betrokken te worden bij activiteiten van de vakbond wordt daardoor kleiner, wat de afstand tussen de vakbond en de jongeren verder vergroot (Oliver 2010; Vandaele 2012). Dat jongeren minder vaak lid zijn van vakbonden dan ouderen heeft onder andere te maken met het feit dat jongeren vaker werken in sectoren waar vakbonden minder actief zijn (Booth, 2010; Freeman & Diamond, 2003; Haynes, 2005; Waddington & Kerr, 2002; Vendramin, 2007; D'Art & Turner, 2008). Doordat er in grote organisaties vrijwel altijd een vakbondsvertegenwoordiger aanwezig is, hebben ouderen meer mogelijkheden om actief te zijn. Jongeren zijn hierdoor onzichtbaar voor vakbonden (Bryson, 2005; Gomez, 2002). Maar werkgevers in kleinere organisaties hebben in de meeste gevallen de neiging om niet met de vakbond in zee te gaan, ze informeren hun werknemers daar ook niet hier over en jongeren hebben zelf weinig kennis over hoe ze de vakbond moeten organiseren op nieuwe werkplekken (Bryson, 2005; Gomez, 2002). Op basis van deze informatie willen we de volgende twee hypothesen veronderstellen: De kans op actief lidmaatschap is groter wanneer jongeren een vast contract hebben. De kans op actief lidmaatschap verschilt per sector.

2.3.4 Attitude van de vakbond

Strijdvaardigheid

Voor leden van de vakbond is het erg belangrijk dat de militanten in hun organisatie voor de belangen van de werknemers opkomen (Van Hoof, 2000). De militanten zijn de vakbondsvertegenwoordigers in grote organisaties. Met name actieve leden zien graag dat hun vakbond en de militanten van de vakbond strijdvaardigheid tonen. Dat ze bereid zijn het op te nemen tegen de werkgever wanneer het noodzakelijk wordt geacht om de voor de belangen van de werknemers op te komen (Van Hoof, 2000).

2.3.5 Dienstverlening – kwaliteit van het ledencontact

Informatiebereik

Participatie neemt toe wanneer de vakbond bezorgdheid en interesse toont naar leden individueel (Chacko, 1985). Om dit te kunnen, moeten de jongeren in eerste instantie worden bereikt. Zoals

eerder beschreven, is deze bereikbaarheid verre van goed (Pulignano & Doerflinger, 2015). Om jongeren te bereiken moeten vakbonden steeds meer het internet gaan gebruiken (Kahnman, 2002). Jongeren zijn opgegroeid in een tijd dat dit het belangrijkste medium is geworden om informatie te verzamelen. Jongeren kunnen door al deze beschikbare informatie ook een meer kritische houding aannemen dan voorgaande generaties (Kahnman, 2002). Zij kunnen afwegingen maken op basis van hun behoeftes en eisen. Jongeren gaan consumentenkeuzes maken op de markt waar vakbonden zich aanbieden (Kahnman, 2002). Op basis hiervan willen we de volgende hypothese veronderstellen: Het imago van de vakbond heeft een positief verband met actief lidmaatschap.

Inhoudelijke betrokkenheid

Jongeren voelen zich niet geneigd om lid te worden van de vakbond of deel te nemen aan acties aangezien ze zich niet kunnen vinden in de traditionele acties en zich niet verbonden voelen met ideeën van ouderen vakbondsleden (Cultiaux & Vendramin, 2011; Hodder, 2014; Larouch, 2013). Er moet, volgens Pulignano & Doerflinger (2015), veel meer aandacht besteed worden aan sociale thema's die jongeren aanspreken, zoals bijvoorbeeld klimaatsverandering en andere 'groene' thema's. Ook werkgelegenheid speelt sterk bij jongeren, nu de overgang van school naar een eerste arbeidscontract problematischer verloopt. Zo krijgen jongeren veel met flexibele contracten te maken of wisselen vaker van werk (Waddington & Kerr, 2009; Pulignano & Doerflinger, 2015). Vakbonden moeten hun aanbod aanpassen aan de behoeftes van jongeren van deze tijd, die veel verschillen ten opzichte van voorgaande generaties (Kahnman, 2002). De volgende hypothesen dienen als een proxy voor thema's die dicht aansluiten bij de leefwereld van jongeren: Maatschappelijke thema's hebben een positief effect op actief lidmaatschap.

Inspraak

Ook bevordert de jongerenparticipatie wanneer zij ruimte krijgen om eigen beslissingen te nemen en initiatieven uit te voeren in programma's die volgens hen de gemeenschap waar zij deel van uitmaken, kan helpen (Checkoway, 2006). Maar jongeren worden vaak niet serieus genomen, als ze een bijdrage willen leveren stoten ze vaak op tegen ouderwetse hiërarchische kijk, waar oudere leden aan vasthouden (Bielski Boris, 2013; Hodder, 2014; Cultiaux & Vendramin, 2011). Volgens de jongeren zijn vakbonden vaak te veel gericht op het behouden van wat is en het verdedigen van hun machtspositie (Kahnmann, 2002). Jongeren van deze tijd accepteren het niet dat ze geen invloed kunnen krijgen op beslissingen die worden genomen en die ook voor hen van belang zijn (Kahnmann, 2002). Om dit te veranderen moeten jongeren gaan samenwerken met ouderen om programma's vorm te geven, waarbij jongeren inventiviteit kunnen meebrengen en ouderen ervaringen en kennis (Checkoway, 2006). Deze inspraak is cruciaal, enkel hierdoor kan verandering

plaatsvinden(Wang en Burris, 1997). Op basis van deze informatie willen we de volgende hypothese veronderstellen. De kans op actief lidmaatschap neemt af wanneer jongeren aangeven dat zij te weinig worden gehoord.

Responsiviteit vakbond

Chacko(1985) zag in zijn onderzoek dat responsiviteit van de vakbond een sterke invloed heeft op actief lidmaatschap. Vakbondsleden zijn eerder geneigd zich actief in te zetten voor de vakbond wanneer zij zien dat de vakbond effectief is in het verkrijgen van voordelen in ruil voor hun lidmaatschap. Hoe groter de tevredenheid bij de vakbondsleden, hoe groter de kans dat zij aan acties gaan deelnemen of een organisatorische taak op zich nemen(Gallagher, 1991). Op basis hiervan willen we de volgende hypothese veronderstellen: Hoe hoger de tevredenheid van jonge vakbondsleden, hoe groter de kans op actief lidmaatschap.

3. Onderzoeksobjectief

Na bestudering van de literatuur zijn er een vier focusvariabelen naar voren gekomen die volgens ons zeer belangrijk zijn om de verschillen in actief lidmaatschap bij jongeren te kunnen verklaren. Allereerst is duidelijk geworden dat de drijfveer van jongeren om zich aan te sluiten bij een vakbond voornamelijk instrumenteel is in deze tijd. Deze instrumentele drijfveer is volgens ons een van de belangrijkste oorzaken van de verschillen in passief en actief lidmaatschap. Hiermee wordt bedoeld dat jongeren steeds vaker kiezen voor een lidmaatschap bij de vakbond om gebruik te kunnen maken van de dienstverlening, maar steeds minder bereid zijn om ook actief deel te nemen aan de door de vakbond georganiseerde activiteiten. Ten tweede zien we ook dat een 'ideologisch motief' om lid te worden van de vakbond een zeer belangrijke factor is. Na bestudering van de literatuur verwachten we dat jongeren die aangeven lid te zijn geworden van de vakbond omwille van een ideologisch motief, zich sneller actief te zullen inzetten binnen de vakbond. Als derde wordt een individualistisch motief door ons gezien als belangrijke factor van actief lidmaatschap, omdat bleek uit de literatuurstudie dat een individualistisch motief om lid te worden bij de vakbond vaker leidt tot een passief lidmaatschap. Tenslotte zien we ook dat een sociaal motief een zeer bepalende factor kan zijn om de verschillen in actief en passief lidmaatschap bij jongeren te kunnen verklaren. We gaan er hierbij van uit, na bestudering van eerder onderzoek, dat jongeren die lid zijn geworden vanwege de sociale druk uit hun omgeving zich ook vaker actief inzetten bij de vakbond.

We vertrekken in dit onderzoek daarom dan ook vanuit de lidmaatschapsmotivatie van de jongeren. Het doel van dit onderzoek is allereerst om te achterhalen of er ook empirisch bewijs is voor de door de literatuur gesteunde vier factoren van actief lidmaatschap. Mocht dit verband ook in de dataset aanwezig zijn, willen we dit ook gaan controleren op tussenliggende variabelen. Mogelijk leidt dit er toe dat het eerder vastgestelde verband afbrokkelt of toeneemt. In de literatuur vonden we voor de verschillende thema's ook andere mogelijke factoren van actief en passief lidmaatschap. Mogelijk hebben deze, naast een rechtstreekse invloed op actief lidmaatschap, ook een mediërende functie tussen actief lidmaatschap en de focusvariabelen. Op basis van ons literatuuroverzicht kunnen we veronderstellen dat de kans op actief lidmaatschap groter is bij mannen dan bij vrouwen. Leeftijd zou volgens eerdere inzichten een positief effect hebben op actief lidmaatschap. Een lager opleidingsniveau bleek de kans op actief lidmaatschap te vergroten. Daarnaast zou er tussen de gewesten in België ook verschillen bestaan in de mate van actief lidmaatschap. Een kenmerk van de werkomgeving is inkomen. Uit de literatuurstudie bleek dat wanneer het inkomen toeneemt, de kans op actief lidmaatschap afneemt. Uit eerder onderzoek bleek ook dat een vast contract de kans op actief lidmaatschap doet toenemen bij jongeren. Daarnaast konden we ook uit de literatuurstudie

concluderen dat de kans op actief lidmaatschap verschilt per sector. Leden die van hun vakbond een strijdvaardige attitude verwachten, zijn vaker ook zelf een actief lid van die vakbond. Na bestudering van de literatuur is ook naar voor gekozen dat de tevredenheid over de dienstverlening een rol spelen. Een positief imago van de vakbond zou volgens eerder onderzoek in positief verband staan met actief lidmaatschap. Aandacht voor maatschappelijke thema's bleek volgens het literatuuronderzoek een positief verband te hebben met actief lidmaatschap. Volgens eerdere inzichten neemt de kans op actief lidmaatschap toe naar mate de tevredenheid bij de jongeren stijgt. Ten slotte bleek uit eerder onderzoek dat de kans op actief lidmaatschap afneemt wanneer jongeren aangeven dat zij te weinig gehoord worden.

De vier focusvariabelen laten zich samenvatten in vier centrale probleemstellingen:

Een instrumenteel motief staat in negatief verband met actief lidmaatschap.

Een ideologische motief staat in een positief verband met actief lidmaatschap.

Een individualistische motief staat in een negatief verband met actief lidmaatschap.

Een sociaal motief staat in een positief verband met actief lidmaatschap.

4. Data, operationalisering en methode

4.1 Onderzoeksdesign

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de dataset 'Jongerenenquête AC-ABVV', deze is bekomen via een, in het kader van deze masterproef gehouden, enquête bij de jonge vakbondsleden van de Algemene Centrale. De gegevens zijn verzameld in de periode van 13 januari 2016 tot en met 24 maart door middel van een samenwerking tussen het Algemeen Belgisch Vakverbond en de Vrije Universiteit Brussel. De totale populatie jongeren bij de Algemene Centrale bestaat uit 67.631 leden. Vanwege de grootte van de populatie en om een zo groot mogelijke response te verkrijgen is gekozen om naar de jonge vakbondsleden zowel online als via de post vragenlijsten te versturen. Van 16.485 jonge leden van de Algemene Centrale was een e-mailadres bekend, naar al deze leden is een uitnodiging, met daarin een link naar de online vragenlijst, verstuurd via e-mail. Door foutieve e-mailadressen werden uiteindelijk 13.400 jongeren daadwerkelijk bereikt. Naar deze jongeren zijn in totaal drie herinneringsmails verstuurd. Daarnaast zijn er papieren vragenlijsten verstuurd naar leden waarvan geen e-mailadres bekend was. Deze zijn geselecteerd op basis van een proportioneel gestratificeerde steekproef (N=6.000)(bijlage 2). Om een zo optimaal mogelijke response te verkrijgen, maar ook rekening houdend met de kosten, is er gekozen om met twee golven te werken. Door foutieve woonadressen zijn er in de eerste golf daadwerkelijk 5.600 jongeren per post bereikt. Bij de eerste golf kregen de geselecteerde jongeren de vragenlijst opgestuurd. Na drie weken kregen de leden die nog geen vragenlijst hadden ingevuld een herinneringsbrief met daarin het verzoek alsnog de vragenlijst in te vullen. Tijdens de twee golf is een herinneringsbrief gestuurd naar in totaal 2.300 jongeren. Omwille van de kosten werd de keuze gemaakt om willekeurig een deel van de jongeren geen tweede papieren enquête te versturen. Vanuit de online vragenlijst hebben 4.050 jongeren de vragenlijst gedeeltelijk of volledig ingevuld. Dit betekent dat de online enquête een response heeft behaald van 30%. Van de papieren vragenlijst hebben 535 jongeren deze gedeeltelijk of volledig ingevuld terug opgestuurd. Dit betekent een responsepercentage van 9,4%. De resultaten van de online vragenlijst en de papierenvragenlijst zijn in één dataset samengevoegd, genaamd "Jongerenenquête AC-ABVV".

4.2 Algemene kenmerken van de populatie en de steekproef

De onderzoekspopulatie bestaat uit jonge vakbondsleden van het Algemene centrale-ABVV die tussen de 18 en 30 jaar oud zijn en die het statuut van arbeider hebben. Als onderzoeksgebied is gekozen voor heel België, dus het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Vlaams Gewest en Waals Gewest,

afgezien van het Duitstalige deel. In de dataset bevinden zich de gegevens van jongeren die geboren zijn tussen 1985 en 1998. Leden die voor 1985 geboren zijn niet opgenomen in de dataset. Ook zullen antwoorden die door de respondenten onduidelijk zijn ingevuld niet opgenomen worden in de dataset. Hiermee bestaat de dataset "Jongerenenquête AC-ABVV" in totaal uit 4.585 unieke jonge vakbondsleden die de vragenlijst volledig of gedeeltelijk hebben ingevuld. Dit betekent dus dat deze steekproef 7% van de jongerenpopulatie bij de Algemene Centrale-ABVV omvat. Doordat de data zelf is verzameld, door middel van een enquête, zijn de gegevens van de jongeren zeer recent. Dit is een van de belangrijkste voordelen van de dataset. Daarnaast bestond er tijdens het opstellen van de vragenlijst de mogelijkheid om zelf vragen of stellingen toe te voegen die belangrijk zijn voor het onderzoek naar het lidmaatschap van jonge vakbondsleden. Doordat er zich in de dataset zowel actieve als passieve leden van de vakbond bevinden, is het mogelijk deze twee groepen met elkaar te vergelijken.

Een nadeel van de dataset is dat er enkel jongeren zijn bevroegd die lid zijn de vakbond de Algemene Centrale. Dit betekent dat we niet beschikken over een referentiegroep buiten de vakbond. Er is geen data om jongeren te vergelijken van jonge leden van andere vakbonden of jongeren die van geen enkele vakbond lid zijn. Een ander nadeel is dat van de 4.585 jonge leden die een vragenlijst hebben ingevuld, er slechts 215 afkomstig zijn uit het Brussels gewest (tabel 2). Een mogelijke oorzaak hiervoor zou kunnen zijn dat de steekproef is getrokken op basis van landstaal en niet op basis van gewest. Dit is nadelig wanneer we specifiek willen gaan kijken naar de gewesten in België apart. Daar staat tegenover dat veel leden in het Vlaams gewest (N=2.661) en ook in het Waals gewest (N=1.684) de vragenlijst hebben ingevuld. In tabel 1.1 en 1.2 is een overzicht te zien van de totale populatie en de totale response van de enquête. Het valt op dat, ondanks Franstalige meer zijn opgenomen in de steekproef (bijlage 1), er toch opvallend minder Franstalige respondenten in de data te vinden zijn. Het grootste verschil is te vinden bij de Franstalige leden die in de dienstensector werken. Op basis van de chikwadraattoets ($\chi^2_{133,083}$) kunnen we constateren dat de gevonden verschillen in de steekproef niet berusten op toeval, maar dat de verschillen bestaan in de populatie ($p < 0.001$).

Tabel 1.1. Overzicht totale populatie

Sector	FR	NL	
Bouw	8.38%	6.14%	
Diensten	16.03%	14.60%	
Industrie	5.79%	6.55%	
Socio-profit	1.97%	2.66%	
Werkloos/overig	18.00%	19.88%	
Totaal	50.16%	49.84%	100%

1.2. Overzicht totale response enquête

Sector	FR	NL	
Bouw	6.75%	8.10%	
Diensten	10.50%	14.41%	
Industrie	4.19%	9.39%	
Socio-profit	2.03%	4.37%	
Werkloos/overig	19.48%	20.79%	
Totaal	42.96%	57.04%	100%

4.3 Beschrijving van de gebruikte indicatoren

In deze paragraaf worden de variabelen besproken die gebruikt zullen worden in de analyse. De belangrijkste kenmerken van de variabelen zijn terug te vinden in tabel 2. Hier zal besproken worden op welke wijze de afhankelijk en verklarende variabelen geoperationaliseerd zijn.

4.3.1 Afhankelijke variabele

De afhankelijke variabele is samengesteld op basis van de vraag: 'Welke beschrijving past het beste bij uw lidmaatschap?' (*actief/passief/organiserend*). 82,6% geven aan *passief* lid te zijn, 15,3% geven aan *actief* lid te zijn en 2,1% is *organiserend* lid. Als afhankelijke variabele zal in de analyse gebruik worden gemaakt van de dummy variabele 'actief lidmaatschap'(1=Ja/0=Nee). De antwoordcategorieën *actief* en *organiserend* zijn samengevoegd in de nieuwe variabele en vallen in het vervolg onder 'ja'. *Passief* lidmaatschap valt in de nieuwe variabele 'actief lidmaatschap' onder categorie 'nee'. Actieve leden zijn in de afhankelijke variabele personen die aangeven dat ze aan activiteiten of acties van de vakbond deelnemen of dat ze deze (mee-)organiseren. Passieve leden nemen op geen enkele manier deel aan acties en activiteiten van de vakbond. In tabel 2 is de relatieve verdeling te vinden van de afhankelijke variabele, 82,6% is *passief* lid(=0) en 17,4% is *actief* lid(=1).

4.3.2 Focusvariabelen

Door een factoranalyse uit te voeren op de lidmaatschapsmotieven van de respondenten uit de enquête hebben we een beeld kunnen krijgen van verschillende manifeste variabelen die samen clusteren en gezamenlijk een latent concept vertegenwoordigen. In dit blok zal besproken worden op welke wijze de focusvariabelen 'instrumenteel motief', 'ideologisch motief', 'individualistisch motief' en 'sociaal motief' zijn geoperationaliseerd.

Uit de literatuurstudie kon worden afgeleid dat jongeren niet actief meer zijn binnen de vakbond omdat zij omwille van een instrumentele motief lid zijn worden van de vakbond. De volgende items die hiermee in verband staan kwamen voor in de vragenlijst: *Ik ben lid geworden van het ABVV... 'omwille van de syndicale premie', 'zodat bij een staking de vakbond stakersvergoeding uitbetaalt', 'naar aanleiding van een conflict in het bedrijf waar ik werk', 'zodat ik juridische bijstand kan krijgen' en 'naar aanleiding van een staking'*. Na factoranalyse blijkt dat deze items wel degelijk samen clusteren tot een concept(bijlage 1). Elk item laadt redelijk sterk voor dit concept, zo is te zien in de tabel(bijlage 1).Deze items zijn vervolgens samengevoegd tot een somschaal van 0 tot 1. Waarbij de score 0 een minimale hoeveelheid instrumentele motieven en de score 1 de maximale hoeveelheid.

Ook kon uit de literatuurstudie worden afgeleid dat een 'ideologisch motief' een belangrijke indicator is van actief en passief lidmaatschap. Uit de factoranalyse die we hebben uitgevoerd blijkt dat de volgende variabelen met grote zekerheid gezamenlijk een 'ideologische motief' kunnen vertegenwoordigen: *Ik ben lid geworden van het ABVV omdat... 'ik wil meewerken aan een solidaire en gelijke en democratische samenleving' en 'het aansluit bij mijn ideologische overtuiging'*(bijlage 1). In de tabel(bijlage 1) is te zien dat beide items zeer sterk laden, we concluderen daarom dat hier sprake is van een sterke samenhang. Deze items zijn samengevoegd in een variabele met een somschaal van 0 tot 1. De score 0 betekent een minimaal ideologisch motief, de score 1 betekent een maximaal ideologisch motief.

Verder kon uit de literatuurstudie worden afgeleid dat jongeren lid worden van een vakbond op basis van een individualistisch motief. De volgende stellingen kunnen in het licht van de theorie gezien kunnen worden als manifeste variabelen om mogelijk individualisme te meten bij jongeren. *Ik ben lid geworden van het ABVV... 'omdat ik dan beter weet wat er gebeurt op mijn werk', 'omdat ik werkloos was en het ABVV mij geholpen heeft met mijn werkloosheidsuitkering' en 'omwille van de kostprijs van het lidmaatschap'*. De factoranalyse wijst uit dat de voorgestelde concrete manifeste variabelen inderdaad samen clusteren tot een indicator van individualistisch motief(bijlage 1). In de tabel met de resultaten is zien dat elk item binnen dit concept sterk laadt, wat betekent dat de items sterk samenhangen(bijlage 1). Vervolgens is op basis van deze resultaten een somschaal gemaakt met een score van 0 tot 1. De score 0 betekent een minimaal individualistisch motief, de score 1 betekent een maximaal individualistisch motief.

Ten slotte kon uit de literatuurstudie worden afgeleid dat jongeren lid worden van de vakbond door een sociaal motief. Deze is tot stand gekomen door gebruik te maken van factoranalyse. Uit factoranalyse bleek dat de volgende variabele samen clusteren: *Ik ben lid geworden van het ABVV omdat... 'mijn familie of vrienden lid zijn van het ABVV', 'anderen het mij gevraagd hebben' en 'ik*

sympathie heb voor sommige delegees en vertegenwoordigers van het ABVV (bijlage 1). Op basis van factoranalyse, maar ook in het licht van de theorie, kan gesteld worden dat deze manifeste variabelen gezamenlijk zeer goed de latente variabele 'sociale motief' vertegenwoordigen. In tabel in bijlage 1 is te zien dat, op basis van de factoranalyse, alle items een sterk samenhang vertonen binnen het concept 'sociaal motief'. Op basis van de items is er een somschaal geconstrueerd van 0 tot 1. Score 0 betekent minimale sociaal motief en score 1 betekent de maximale hoeveelheid sociaal motief.

4.3.3 Controlevariabelen per hoofdthema

Sociaal-demografische kenmerken

Binnen dit blok passen de volgende variabelen: 'geslacht', 'leeftijd', 'opleiding' en 'gewest'. We beginnen met de dummy variabele 'geslacht'. Deze is verkregen op basis van de volgende vraag in de enquête: 'Ben je een..'(man/vrouw), zie tabel 2 voor de relatieve verdeling.

De variabele 'leeftijd' is een continue variabele. Voor de analyse zal de data van de jongeren gebruikt worden die geboren zijn tussen 1985 en 1997. De geboortejaren zijn omgerekend naar leeftijd, met het jaar 2015 als referentiepunt. De variabele leeftijd is getransformeerd naar een categorische variabele bestaande uit drie categorieën, *18-22 jaar*, *23-16 jaar* en *27-30 jaar*.

Naar 'opleiding' is gepeild op basis van de volgende vraag: 'Wat is het hoogste diploma dat je hebt behaald?' De oorspronkelijke categorische variabele 'Opleiding' was onderverdeeld in specifieke opleidingsvormen welke zijn getransformeerd voor analyse naar drie categorieën. De transformatie is als volgt verlopen: *geen diploma*, *lager onderwijs* en *lager secundair onderwijs* zijn getransformeerd naar *laagopgeleid*. *Hoger kunst secundair onderwijs*, *hoger beroepssecundair onderwijs*, *hoger technisch secundair onderwijs* en *hoger algemeen secundair onderwijs* zijn getransformeerd naar *middenopgeleid*. Niet *universitair hoger onderwijs* en *universitair* zijn getransformeerd tot *hoogopgeleid*(tabel 2).

De variabele 'gewest' zal ook gebruikt worden in de analyse. Deze categorische variabele heeft drie categorieën: *Vlaanderen*, *Wallonië*, *Brussel*(tabel 2).

Kenmerken van de werkomgeving

In dit blok zullen de volgende variabelen komen die te maken hebben met de werkomgeving: 'inkomen', 'sector' en 'vast contract'. De categorische variabele 'inkomen' werd op de volgende manier bevraagd in de enquête: 'Kun jij rondkomen met je inkomen?' De oorspronkelijk vijf antwoordcategorieën zijn voor analyse getransformeerd in drie categorieën. *Moelijk/erder moeilijk*

zijn beide getransformeerd naar één antwoordcategorie *moeilijk rondkomen*. Tussen beide is getransformeerd naar *gemiddeld*. Eerder *gemakkelijk/gemakkelijk* is getransformeerd naar één antwoordcategorie *makkelijk rondkomen*(tabel 2).

De arbeiders die lid zijn van de Algemene Centrale werken in velerlei kleine en grote sectoren. In de enquête hebben deze sectoren teruggebracht tot vier sectoren: *de bouwsector*, *de industriector* (o.a. chemie, papier, textiel, hout, ...), *de dienstensector* (o.a. schoonmaak, bewaking, dienstencheques, ...), en de *social-profitsector* (o.a. gezinszorg, beschutte werkplaats, socio-culturele sector, onderwijs, ...). De variabele 'sector' is een categorische variabele. Deze variabele is gebaseerd op de vraag: 'In welke sector ben je hoofdzakelijk werkzaam?'(tabel 2).

Als volgende variabele is gekozen voor de dummy variabele 'vast contract'. Deze is bekomen op basis van de volgende vraag in de enquête: 'Heb je op dit moment een vast contract?' (*ja/nee*). Respondenten die geen arbeidscontract hebben, vallen hier buiten. Zie tabel 2 voor de relatieve verdelingen.

Attitude van de vakbond

In dit blok zal de variabele 'strijdvaardigheid' aan bod komen. Dit is mogelijk een indicator van actief en passief lidmaatschap zo bleek uit de literatuur. Uit de factoranalyse met alle lidmaatschapsmotieven bleek dat de volgende variabelen samen clusteren en mogelijk strijdbaarheid kunnen vertegenwoordigen: *Ik ben lid geworden van het ABVV omdat... 'ik vind dat je als werknemer best aangesloten bent bij een vakbond', 'zij verdedigen immers de rechten van de werknemers, 'het ABVV meer opkomt voor de werknemers dan andere vakbonden', 'het ABVV openstaat voor jongeren en vernieuwing' en 'ik sympathie heb voor het ABVV' en 'vanwege de strijdvaardigheid'*. Uit de factor analyse blijkt dat deze items wel degelijk sterk samenhangen(bijlage 1). De ladingen van elk item kunnen als sterk worden bestempeld. Alle items zijn samengevoegd in een somschaal van 0 tot 1. De score 0 in de nieuwe variabele betekent een minimale strijdvaardigheid van de vakbond in de ogen van de jonge vakbondsleden en de score 1 een maximale strijdvaardigheid van de vakbond.

Dienstverlening – kwaliteit van het ledencontact

Binnen dit blok passen de volgende variabelen: 'imago', 'maatschappelijke thema's', 'algemene tevredenheid' en 'gehoord'. De variabele 'imago' is ook samengesteld op basis van de uitgevoerde factoranalyse van de lidmaatschapsmotieven. Hieruit kwam naar voren dat de volgende items samen clusteren: *Het ABVV bekend staat om... zijn goede dienstverlening, de hulpvaardigheid en de goede informatie voor de leden*(bijlage 1). Op basis van de factoranalyse kan gesteld worden dat deze items samen clusteren tot een indicator van 'imago'(bijlage 1). Elk item binnen dit concept laadt zeer

sterk(bijlage 1). Vervolgens zijn deze items samengevoegd in een somschaal van 0 tot 1. De score 0 geeft in de nieuwe variabele een minimaal imago aan, jongeren zijn niet op basis van het imago lid geworden. De score 1 geeft een maximaal imago aan, jongeren zijn op basis van het imago lid geworden van de vakbond.

De variabele 'maatschappelijke thema's' is gevormd op basis van een factor analyse van de items rond de vraag 'Ben je bereid deel te nemen aan ACTIES of ACTIVITEITEN van het ABVV rond volgende thema's?'. Hieruit bleek dat *sociale zekerheid, werkgelegenheid en veiligheid* sterk samen clusteren(bijlage 1). Elk item laadt sterk binnen het concept 'maatschappelijke thema's(bijlage 1), wat zij gezamenlijk vertegenwoordigen. De items zijn vervolgens samengevoegd in een somschaal van 0 tot 1. De score 0 betekent in de nieuwe variabele dat jongeren niet willen deelnemen aan acties of activiteiten van de vakbond, de score 1 betekent dat zij dit wel willen.

De meeteenheid van de variabele 'algemene tevredenheid' is continu(tabel 2). In de enquête stond de volgende vraag: 'Kun je op een schaal van 0 tot 10 aangeven hoe tevreden je bent over het ABVV?'. De resultaten zijn omgezet naar een somschaal van 0-1. Deze variabele zal als continue variabele opgenomen worden in de analyse.

Ten slotte willen we de variabele 'gehoord' ook gebruiken in de analyse. Deze is bekomen op basis van de volgende vraag in de enquête: 'Kun je voor elk van de volgende uitspraken aangeven in welke mate je ermee akkoord gaat?' 'Jongeren worden veel te weinig gehoord binnen de vakbond'. Het ordinaal meetniveau van 1 tot 5 is getransformeerd naar drie categorieën: *voldoende gehoord, matig en te weinig gehoord*.

4.4 De gebruikte analysemethoden

Als eerste is het doel om te onderzoeken of het verband van de vier focusvariabelen met actief lidmaatschap, die met name naar voren kwamen in de literatuur, ook bestaat in de data. Daarnaast willen we ook kijken of er een verband is tussen de variabelen van de verschillende hoofdthema's en actief lidmaatschap. Om hier al een eerste zicht op te krijgen, starten we de beschrijvende analyses. Deze kunnen ter ondersteuning dienen van de regressiemodellen die later zullen volgen. Als eerste zullen vier grafieken worden gepresenteerd in de beschrijvende analyse met de afhankelijke variabele 'actief lidmaatschap' en de vier focusvariabelen 'instrumenteel motief', 'individualistisch motief', 'ideologisch motief' en 'Sociaal motief'. Van de overige variabelen zullen de categorische variabelen in kruistabellen(tabel 4) worden gepresenteerd . Op basis van de chikwadraattoets willen we gaan kijken of de distributie van de afhankelijke variabele 'actief lidmaatschap' in de kruistabellen, significant($\alpha 0.05$) verschilt tussen de categorieën van de verklarende variabelen.

Vervolgens willen we de bruto effecten van alle verklarende variabelen ook toetsen in de bivariate analyses op basis van hypothesen die hierboven zijn besproken. In dit logistische regressiemodel zijn de odds de maat waarmee we de vergelijkingen zullen worden geanalyseerd. De odds is de verhouding van de kans dat een bepaalde gebeurtenis, in dit onderzoek actief lidmaatschap(=1), zal plaatsvinden en de waarschijnlijkheid dat ze niet zal plaats vinden.

Nadat we een duidelijk beeld hebben gekregen welke verklarende variabelen een rechtstreeks verband hebben met actief lidmaatschap, willen we in de tweede fase gaan onderzoeken welke factoren mediëren. Het eventuele vastgestelde verband van de focusvariabelen willen we gaan controleren op tussenliggende variabelen. De overige variabelen van de verschillende thema's zullen als controlevariabelen dienen. We voegen controlevariabelen toe omdat er is gebleken dat deze controlevariabelen een invloed hebben op zowel de afhankelijke variabele 'actief lidmaatschap' als de onafhankelijke variabelen. Het toevoegen van de controlevariabele zorgt ervoor dat we uiteindelijk accurater het effect van onze focusvariabelen kunnen meten. In de regressieanalyse moet duidelijk worden of de verschillen in actief lidmaatschap deels verklaard kunnen worden door tussenliggende variabelen. Om dit te onderzoeken kiezen we hier voor een logistische regressieanalyse aangezien de afhankelijke variabele 'actief lidmaatschap'(0/1) een dummy variabele is. Ook in deze modellen zal de odds de maat zijn waarmee de vergelijkingen zullen worden geanalyseerd.

In de volgende stappen willen we (1) controleren of een van de focusvariabelen wellicht als tussenliggende variabele geldt voor een andere focusvariabele. Vervolgens zullen we enkele modellen presenteren waarin de verklarende variabelen van de verschillende thema's stapsgewijs zullen worden toegevoegd: (2) Demografische/sociaaleconomische kenmerken; (3) Kenmerken van de werkomgeving; (4) Attitudes ten opzichte van de vakbond; (5) Dienstverlening. Na toevoeging van ieder blok van verklarende variabelen in een nieuw model zal het model vergeleken worden met het beperktere model zonder de toegevoegde variabele(n) op basis van de log likelihood ratiotest. Er zal worden toegewerkt naar een finaal model, waar het model in staat zal zijn de meeste variantie van 'actief lidmaatschap' te kunnen verklaren.

Tabel 2. De beschrijving van de gebruikte variabelen in de analyse

Afhankelijke variabele		Aantal		%											
Actief lidmaatschap	Passief(=0)	3241	82,6												
	Actief(=1)	683	17,4												
Focus-variabelen		Aantal		%											
Instrumenteel motief	Geen	915	30,6	Ideologisch motief(0-1)	N	Gem.	Mediaan	St.afw							
	Matig	1403	47,0		3019	0,54	0,50	0,23							
	Redelijk	588	19,7		2956	0,52	0,50	0,20							
	Sterk	81	2,7		2996	0,53	0,50	0,21							
				Individualistisch motief(0-1)											
				Sociale druk(0-1)											
Demografisch/sociaal-economische kenmerken				Aantal		%		Aantal		%		Aantal		%	
Geslacht	Man	2496	54,5	Opleiding	Laag	1507	34	Leeftijd	18-22	1089	23,8				
	Vrouw	2087	45,5		Midden	2601	58,7		23-26	1821	39,7				
					Hoog	320	7,2		27-30	1673	36,5				
Gewest	Vlaanderen	2664	58,3												
	Wallonië	1693	37												
	Brussel	215	4,7												
Kenmerken van werkomgeving				Aantal		%		Aantal		%		Aantal		%	
Inkomen	Moeilijk	1276	46,9	Vast contract	Nee	897	28,1	Sector	Bouw	682	24,9				
	Gemiddeld	1100	40,5		Ja	2290	71,9		Industrie	624	22,8				
	Makkelijk	343	12,6						Diensten	1141	41,6				
									Socio-profit	293	10,7				
Attitude van de vakbond					Aantal		%								
		N	Gem.	Mediaan	St.afw										
Strijdvaardigheid(0-1)		2941	0,63	0,65	0,19										
Dienstverlening					Aantal		%								
		N	Gem.	Mediaan	St.afw										
Imago(0-1)		2987	0,63	0,66	0,22	Gehoord	Voldoende	392	15,4						
Maatschappelijke thema's(0-1)		2417	0,66	1,0	0,44		Matig	1438	56,4						
Algemene tevredenheid(0-1)		3524	0,70	0,70	0,18		Te weinig gehoord	718	28,2						

Bron: Jongerenenquête AC-ABVV 2015

5 Resultaten

5.1 Beschrijvende analyse van de verklarende variabelen

In deze eerste verkennende analyse zullen de gemiddelden van actief lidmaatschap naar de vier focusvariabelen 'instrumenteel motief', 'individualistisch motief', 'ideologisch motief' en 'sociaal motief' gepresenteerd worden (figuur 1-4). Vervolgens worden de kruistabellen met daarin de verschillen naar actief lidmaatschap naar alle overige (categorische-)variabelen per thema gepresenteerd, met telkens geslacht als controlevariabele (tabel 4). De nulhypothese stelt dat er geen verschil is in de onafhankelijke variabele 'actief lidmaatschap' tussen de categorieën van de verklarende variabele in het kruistabel. Uit de chikwadrotoets moet blijken of de nulhypothese aanvaard kan worden.

5.1.1 De vier focusvariabelen grafisch weergegeven

In een eerste overzicht (figuur 1) zijn de gemiddelden van actieve jongeren naar 'instrumenteel motief' gepresenteerd. Het valt op dat naarmate het instrumenteel motief sterker wordt, eerst een daling te zien is bij een matig instrumenteel motief. En dat de gemiddelden van 'actief lidmaatschap' vervolgens weer toenemen bij een redelijk instrumenteel motief. Uiteindelijk nemen de gemiddelden nog meer toe bij een sterk instrumenteel motief.

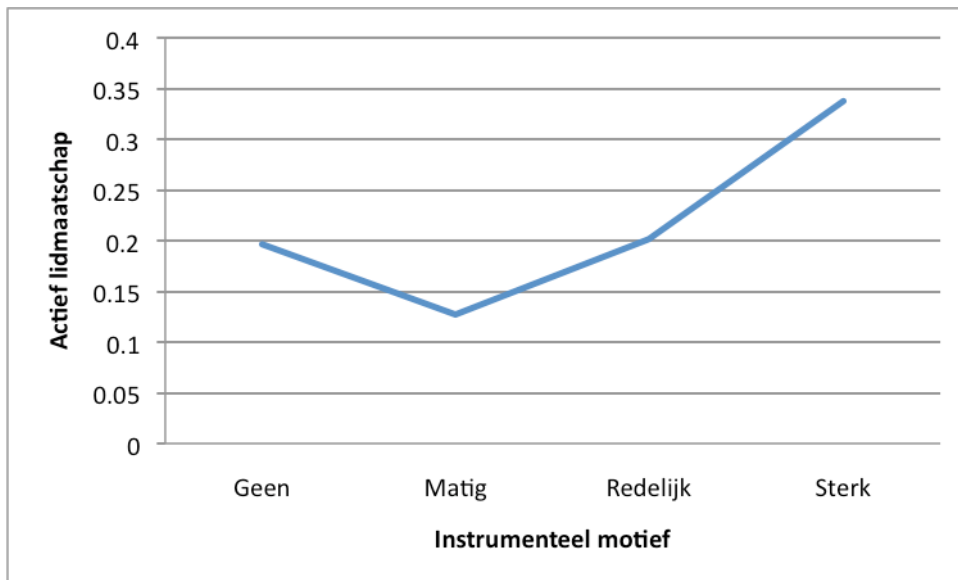
In figuur 2 worden de gemiddelden van 'actief lidmaatschap' naar een 'ideologisch motief' weergegeven. In de grafiek is zeer duidelijk zichtbaar dat naarmate het 'ideologisch motief' toeneemt, leden ook actiever gaan zijn binnen de vakbond. We kunnen dus hier al een eerste positief verband waarnemen tussen 'actief lidmaatschap' en 'ideologisch motief'.

In figuur 3 zijn de gemiddelden van 'actief lidmaatschap' te zien naar 'individualistisch motief'. Op het eerste zicht is er een licht positief verband te herkennen, naarmate het instrumentele motief toeneemt stijgen de gemiddelden van actief lidmaatschap. Maar aangezien er twee toppen in de grafiek te zien zijn, zowel bij een minimale hoeveelheid als bij een maximale hoeveelheid instrumenteel motief. Kan dit een aanwijzing zijn dat hier wellicht een derde variabele een rol speelt.

In figuur 4 zijn de gemiddelden van 'actief lidmaatschap' naar 'sociaal motief' weergegeven in een grafiek. Het is duidelijk te zien dat er positief verband is tussen actief lidmaatschap en sociale druk. Naarmate jonge leden aangeven dat de sociale druk vanuit hun omgeving toeneemt, stijgen ook de gemiddelden van actief lidmaatschap.

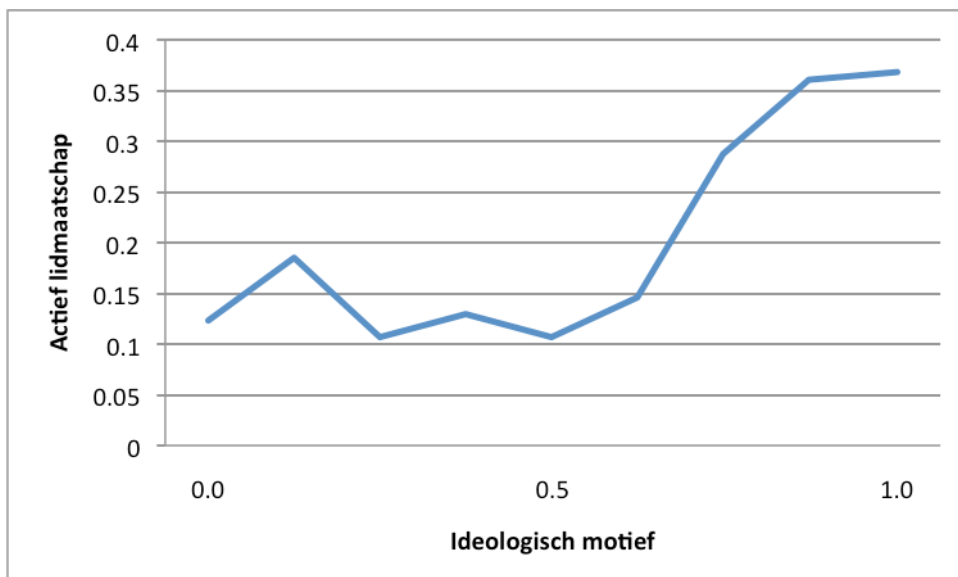
Nadat we in deze eerste beschrijvende analyse de vier focusvariabelen grafisch hebben weergegeven, kunnen we concluderen dat de relatie tussen deze variabelen en actief lidmaatschap niet overal duidelijk lineair is. In de grafieken van 'ideologisch motief' en 'sociaal motief' is te zien dat het positieve verband met 'actief lidmaatschap' lineair is. Bij 'instrumenteel motief' en 'individualistisch motief' is er geen duidelijke lineaire relatie met actief lidmaatschap zichtbaar.

Figuur 1. Het gemiddelden van actief lidmaatschap; naar instrumenteel motief.

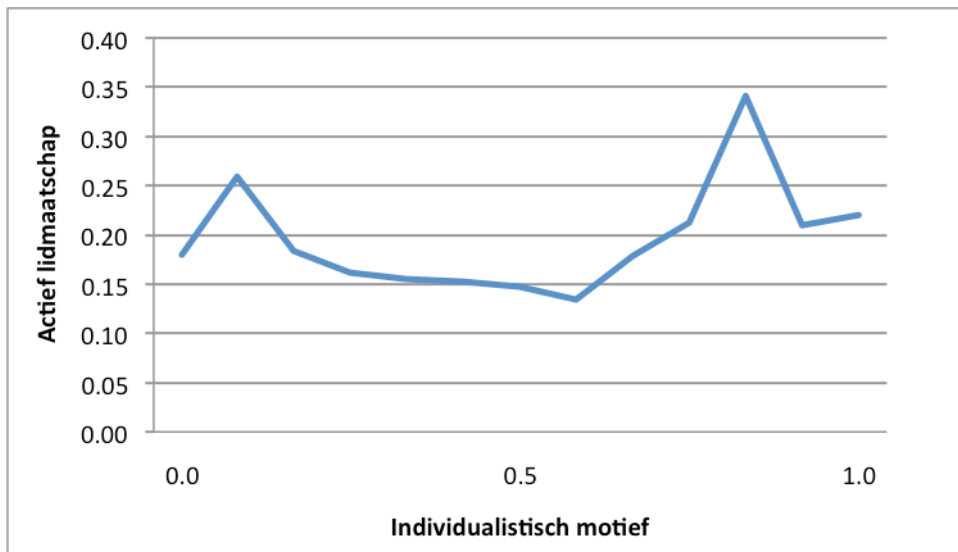
Bron: Jongerenenquête AC-ABVV' 2015

Figuur 2. Het gemiddelden van actief lidmaatschap; naar ideologisch motief.

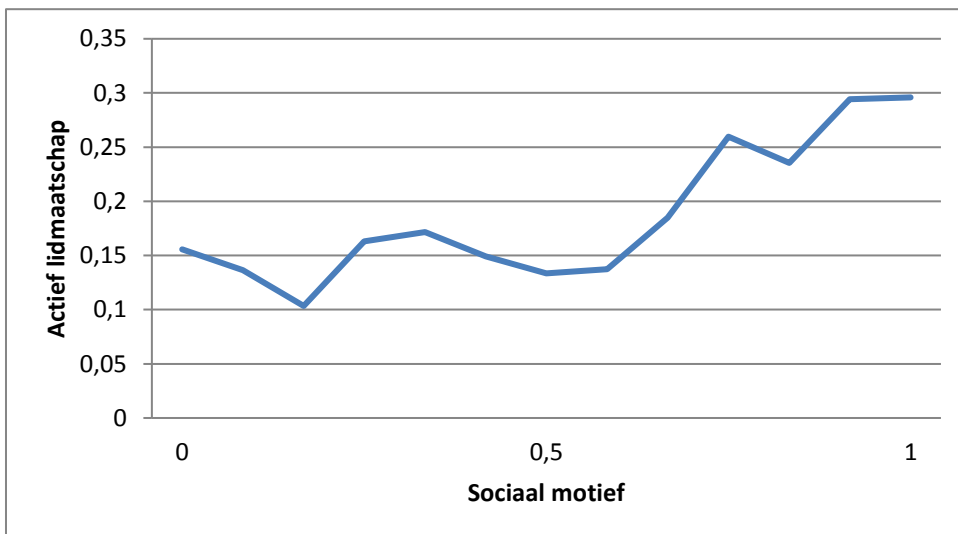
Bron: Jongerenenquête AC-ABVV' 2015

Figuur 3. Het gemiddelden van actief lidmaatschap; naar individualistisch motief.

Bron: Jongerenenquête AC-ABVV' 2015

Figuur 4. Het gemiddelden van actief lidmaatschap; naar sociaal motief.

Bron: Jongerenenquête AC-ABVV' 2015

5.1.2 De controle variabelen: Demografische/ sociaaleconomisch kenmerken

In tabel 4 zijn de categorische verklarende variabelen in kruistabellen weergegeven. In de eerste kruistabel (4.1) zijn de proporties actieve jongeren naar 'geslacht' weergegeven. Het is duidelijk dat er minder actieve leden zijn dan passieve leden, mannen(20,5%) zijn actiever als de vrouwen(13,8%) binnen de vakbond. Op basis van de chikwadraattoets blijkt dat er een significant verschil zit in lidmaatschap op basis van 'geslacht' ($p < 0.001$).

In kruistabel 4.2 worden de proporties weergegeven van actief lidmaatschap naar 'leeftijd' en 'geslacht'. In de leeftijdsgroepen 18-22 en 23-26 liggen de percentages actieve leden op zo'n 18%. Maar het percentage actieve leden in de leeftijdsgroep 27-30 neemt vervolgens sterk toe naar 24,4%. De chikwadraattoets geeft aan dat er een significant verschil zit in 'actief lidmaatschap' op basis van leeftijd voor mannen($p < 0.001$), voor vrouwen is het verschil niet significant($p > 0.05$).

In kruistabel 4.3 worden de verschillen in actief lidmaatschap naar 'opleiding' en 'geslacht' gepresenteerd. Bij zowel de actieve jonge mannen(22,7%) als de actieve vrouwen(16,5%) zien we de grootste proportie voor laagopgeleiden. Bij vrouwen en mannen zien we dat naarmate het opleidingsniveau toeneemt, de hoeveelheid actieve leden afneemt. De chikwadraattoets geeft aan dat er een significant verschil zit in lidmaatschap op basis van 'opleiding' voor vrouwen($p < 0.05$), voor mannen is het verschil niet significant($p > 0.05$).

Kruistabel 4.4 geeft de proporties van actieve leden op basis van de variabele 'gewest' weer. Van de jonge leden die aangesloten zijn bij de vakbond zijn er in Vlaanderen 17,4% actief en in Wallonië 16,7%. De verschillen zijn hier dus klein. Van de leden die in Brussel wonen zijn er, met 21,6%, meer actief. Uit de chikwadraattoets blijkt dat er geen significante verschillen zijn in 'actief lidmaatschap' op basis van 'gewest'($p > 0.05$).

5.1.3 Kenmerken van de werkomgeving

In kruistabel 4.5(tabel 4) wordt het effect van de verklarende variabelen 'inkomen' en 'geslacht' naar actief lidmaatschap gepresenteerd. Het is opvallend dat er bij mannen nauwelijks verschil zit in actief lidmaatschap naargelang inkomen. Bij vrouwen zien we wel kleine verschillen, de groep die aangeeft makkelijk rond te kunnen komen(15%) is meer actief binnen de vakbond dan de groep die moeilijk rond kunnen komen(11,2%). Uit de chikwadraattoets blijkt dat er geen significant verschil zit in 'actief lidmaatschap' op basis van 'inkomen' voor zowel mannen als vrouwen($p > 0.05$).

In de volgende kruistabel(4.6) worden de verschillen in 'actief lidmaatschap' naar 'sector' weergegeven. De proportie actieve leden bij de mannen is in de industriector(32%) veel groter dan in andere sectoren, ook bij de vrouwen(20%) zien we in de industriector de meeste actieve leden. De chikwadraattoets geeft aan dat er een verschil zit in actief lidmaatschap naar sector voor de mannen($p < 0.001$), maar geen significant verschil voor vrouwen($p > 0.05$).

In kruistabel 4.7 wordt het verschil in 'actief lidmaatschap' naar 'vast contract' gepresenteerd. Het valt op dat bij mannen en vrouwen de hoeveelheid actieve leden toeneemt wanneer men een vast contract heeft. Bij vrouwen met een vast contract is de toename het sterkst. Uit de chikwadraattoets

blijkt dan ook dat er een verschil zit in actief en passief lidmaatschap naar 'vast contract' voor de vrouwen($p < 0.05$), maar geen significant verschil voor mannen($p > 0.05$).

5.1.4 Attitude van de vakbond

De variabele 'strijdvaardigheid' is beschreven in tabel 4. Met ANOVA vergelijken we hier de gemiddelden van 'actief lidmaatschap' naar 'strijdvaardigheid' en 'geslacht'. Opvallend is dat hier het gemiddelde van vrouwen sterk lager ligt dan bij mannen. Deze verschillen in actief en passief lidmaatschap naar 'strijdvaardigheid' en 'geslacht' zijn met grote zekerheid significant te noemen($p < 0.001$).

5.1.5 Dienstverlening – kwaliteit van het ledencontact

In de laatste kruistabel 4.8 wordt de afhankelijke variabele 'actief lidmaatschap' gepresenteerd met als verklarende variabele 'gehoord' en 'geslacht'. 24,6% van de mannen die actief lid zijn, geven aan dat ze vinden dat jongeren voldoende gehoord worden door de vakbond. Het bijzondere is dat bij de mannen die aangeven te weinig gehoord worden het percentage actieve leden nagenoeg gelijk is(24,3%). Bij de vrouwen die vinden dat jongeren voldoende gehoord worden, is 16% actief. Dit neemt bij de vrouwen die aangeven te weinig gehoord(14,9%)worden maar ligt af. Uit de chikwadraattoets blijkt dat er een significant verschil is in de variabele actief en passief lidmaatschap naar de variabele 'gehoord' en dat dit significant verschilt voor zowel mannen als vrouwen($p \leq 0.001$).

In tabel 3 worden de gemiddelden van 'actief lidmaatschap' naar 'algemene tevredenheid' en 'geslacht' vergeleken in een ANOVA. Het gemiddelde bij mannen ligt significant hoger dan bij vrouwen. Ook bij de variabele 'imago' ligt het gemiddelde van de mannen hoger dan de vrouwen($p < 0.001$). Hoewel de verschillen in geslacht kleiner zijn bij 'maatschappelijke thema's', zien we ook daar dat de gemiddelden van 'actief lidmaatschap' significant verschillen tussen man en vrouw($p < 0.001$).

Tabel 3. Een vergelijking van gemiddelden(ANOVA)

	Algemene tevredenheid	Imago	Strijdvaardigheid	Maatschappelijke thema's
Totaal	***	***	***	***
Vrouw	0.1359	0.1287	0.1304	0.1692
Man	0.2080	0.2031	0.2025	0.2289
Totaal	0.1746	0.1688	0.1693	0.2030

Tabel 4. De kruistabellen van de beschrijvende analyse

Demografische/sociaal-economische kenmerken

4.1 Percentage jongeren dat aangeven heeft hun lidmaatschap te omschrijven als actief; naar geslacht

	N	Actief	Sig.
Man	2125	20,5%	***
Vrouw	1799	13,8%	
Totaal	3924		

4.2 Percentage jongeren dat aangeven heeft hun lidmaatschap te omschrijven als actief; naar leeftijd en geslacht

		N	Actief	sig
Man	18-22	553	18,1%	**
	23-26	842	18,6%	
	27-30	730	24,4%	
Vrouw	18-22	393	13,7%	n.s.
	23-26	707	12,4%	
	27-30	698	15,2%	
Totaal		3923		

4.3 Percentage jongeren dat aangeven heeft hun lidmaatschap te omschrijven als actief; naar opleiding en geslacht.

		N	Actief	Sig.
Man	Laag	666	22,7%	n.s.
	Midden	1258	18,8%	
	Hoog	136	22,1%	
Vrouw	Laag	571	16,5%	**
	Midden	1023	11,6%	
	Hoog	147	10,9%	
Totaal		3801		

4.4 Percentage jongeren dat aangeven heeft hun lidmaatschap te omschrijven als passief of actief; naar gewest

	N	Actief	Sig.
Vlaanderen	2254	17,4%	n.s.
Wallonië	1481	16,7%	
Brussel	185	21,6%	
Totaal	3920		

Kenmerken van de werkomgeving

4.5 Percentage jongeren dat aangeven heeft hun lidmaatschap te omschrijven als actief; naar inkomen en geslacht

		N	Actief	Sig.
Man	Moeilijk rondkomen	612	19,9%	n.s.
	Tussen beide	625	19,2%	
	Makkelijk rondkomen	234	20,5%	
Vrouw	Moeilijk	653	11,2%	n.s.
	Tussen beide	472	14,0%	
	Makkelijk rondkomen	107	15,0%	
Totaal		2703		

4.6 Percentage jongeren dat aangeven heeft hun lidmaatschap te omschrijven als actief; naar sector en geslacht.

		N	Actief	Sig.
Man	Bouw	598	14,4%	***
	Industrie	459	32,0%	
	Diensten	247	19,0%	
	Socio-profit	94	25,5%	
Vrouw	Bouw	13	0%	n.s.
	Industrie	118	20,3%	
	Diensten	769	13,8%	
	Socio-profit	175	15,4%	
Totaal		2473		

4.7 Percentage jongeren dat aangeven heeft hun lidmaatschap te omschrijven als actief; naar vast contract en geslacht.

		N	Actief	Sig.
Man	Geen vast contract	481	19,5%	n.s.
	Vast contract	1103	22,5%	
Vrouw	Geen vast contract	321	10,9%	*
	Vast contract	971	15,4%	
Totaal		2876		

Dienstverlening

4.8 Percentage jongeren dat aangeven heeft hun lidmaatschap te omschrijven als actief; naar gehoord en geslacht.

		N	Actief	**
Man	Voldoende	203	24,6%	
	Matig	779	16,2%	
	Te weinig gehoord	399	24,3%	
Vrouw	Voldoende	188	16,5%	*
	Matig	653	10,7%	
	Te weinig gehoord	316	14,9%	
Totaal		2538		

*** p. ≤ 0.000; ** p. ≤ 0.01; * p. ≤ 0.05; n.s. Niet significant

5.2 Welke verklarende variabelen hebben een rechtstreeks verband met actief lidmaatschap?

In tabel 5 worden de resultaten weergegeven van de bivariate analyse van alle verklarende variabelen van dit onderzoek. Op deze manier willen we een antwoord krijgen op de eerder geformuleerde hypothesen in paragraaf 4.1. De resultaten van de logistische regressiemodel zullen in odds ratios besproken worden. De odds is de verhouding tussen de waarschijnlijkheid dat een gebeurtenis, hier actief lidmaatschap(=1), zal plaatsvinden en de waarschijnlijkheid dat ze niet zal plaats vinden.

5.2.1 De focusvariabelen 'instrumenteel motief', 'individualistisch motief', 'ideologisch motief' en 'sociaal motief'

Als eerste gaan we de volgende hypothese testen: 'Een instrumenteel motief staat in een negatief verband met 'actief lidmaatschap'(tabel 5). De verwachte odds op actief lidmaatschap neemt met 39,9% af voor jongeren die met een matig instrumenteel motief lid zijn geworden van de vakbond ten opzichte van de jongeren die zonder instrumenteel motief lid zijn geworden. De betrouwbaarheid van dit resultaat is met minimaal 99% ($p < 0,001$) zekerheid significant te noemen. De verwachte odds op actief lidmaatschap neemt 2.104 keer toe voor jongeren die een redelijk instrumenteel motief hebben ten opzichte van jongeren zonder instrumenteel motief. Met 95% zekerheid is hier sprake van significantie ($p < 0,01$). We kunnen daarmee concluderen dat de hypothese kan worden aanvaard. Er is inderdaad sprake van een negatief verband, maar dit wordt positief naarmate het instrumenteel motief sterker wordt.

In tabel 5 is te zien dat de odds op 'actief lidmaatschap' bij iedere eenheidsstijging van 'ideologisch motief' met 9.615 keer toeneemt. Gezien de codering(0-1) spreken we hier over een maximaal effect, in realiteit hebben respondenten vaker een waarde die ergens ligt tussen 0 en 1, dus een odds die lager ligt dan 9,615. Met een betrouwbaarheid van meer dan 99%, kunnen we stellen dat er wel degelijk een verband is tussen 'actief lidmaatschap' en 'ideologisch motief'. Bij 'individualistisch motief' zien we dat de odds voor 'actief lidmaatschap' met 1.901 keer toeneemt per eenheidstoename van 'individualistisch motief'. Met 99% zekerheid kan gesteld worden dat hier sprake is van een verband met 'actief lidmaatschap'. Bij de variabele 'sociaal motief' zien we dat de odds op 'actief lidmaatschap' bij iedere eenheidsstijging van sociaal motief met 3.063 keer toeneemt. Het effect van 'sociaal motief' is significant met minimaal 99,9% zekerheid.

Tabel 5. De bruto odds modellen voor actief lidmaatschap(=1) van jonge vakbondsleden van de Algemene Centrale.

		Model 1		
		Co.	Int.	
Focusvariabelen				
Instrumenteel motief	geen	1.000***		
	matig	.601***	.479	.755
	redelijk	1.030	.794	1.337
	sterk	2.104**	1.287	3.439
Ideologisch motief(hoog)		9.615***	6.145	15.044
Individualistisch motief(hoog)		1.901**	1.179	3.065
Sociaal motief(hoog)		3.063***	1.900	4.937
Demografische/ sociaal-economische kenmerken				
Geslacht	Vrouw	1.000		
	Man	1.610***	1.357	1.909
Leeftijd	18-22	1.000*		
	23-26	.996	.775	1.204
	27-30	1.277**	1.029	1.585
Opleiding	Laag	1.000***		
	Midden	.749**	.626	.896
	Hoog	.786	.556	1.110
Gewest	Vlaanderen	1.000		
	Wallonië	.952	.800	1.134
	Brussel	1.306	.905	1.885
Kenmerken van de werkomgeving				
Inkomen	Gemiddeld	1.000		
	Moeilijk	0.893	.717	1.112
	Makkelijk	1.132	.826	1.549
Contract	Geen vast contract	1.000		
	Vast contract	1.239*	.996	1.540
Sector	Bouw	1.000***		
	Industrie	2.571***	1.925	3.435
	Diensten	1.082	.813	1.440
	Socio-profit	1.425	.976	2.090
Attitude van de vakbond				
Strijdvaardigheid(hoog)		7.424***	4.259	12.942
Dienstverlening				
Imago(hoog)		3.102***	1.934	4.973
Maatschappelijke thema's(hoog)		17.5507***	12.269	25.104
Algemene tevredenheid(hoog)		5.972***	3.4.90	10.218
Gehoord	Voldoende	1.000		
	Matig	.607*	.455	.809
	Te weinig gehoord	.965	.711	1.310

*** p. ≤ 0.000; ** p. ≤ 0.01; * p. ≤ 0.05; n.s. Niet significant

5.2.2 De demografische/ sociaaldemocratische kenmerken

In tabel 5 is het effect van geslacht te zien op 'actief lidmaatschap'. De verwachte odds op 'actief lidmaatschap' is voor mannen 61% hoger dan voor vrouwen. Daarnaast is te zien dat het effect van geslacht met meer dan 99,9% zekerheid significant is. Bij de variabele 'leeftijd' (tabel 5) zien we dat de verwachte odds voor jongeren tussen 23 en 26 jaar 0,4% lager ligt dan voor jongeren tussen 18-22 jaar, maar dit effect is niet significant ($p > 0,05$). De odds op 'actief lidmaatschap' voor jongeren van 27 tot 30 jaar neemt met 27,7% toe ten opzichte van jongeren van 18 tot 22 jaar. Met een zekerheid van 99% is het effect van de leeftijdsgroep 18 tot 22 jaar significant.

Voor jongeren die middenopgeleid zijn is de verwachte odds 25,1% lager ($p < 0,001$) dan voor laagopgeleid. Bij hoogopgeleid jongeren is de verwachte odds 21,4% lager ten opzichte van laagopgeleiden, maar het coëfficiënt is met een betrouwbaarheid van minder dan 95% niet significant te noemen.

Bij de variabele 'gewest' zien we dat de verwachte odds op 'actief lidmaatschap' voor het Waals gewest afneemt met 4,8% ten opzichte van Vlaanderen (tabel 5). De odds op 'actief lidmaatschap' neemt toe met 30,6% voor het Brussels gewest ten opzichte van het Vlaams gewest. Maar de coëfficiënten van de variabele 'gewest' zijn allen niet significant te noemen ($p > 0,05$).

5.2.3 De kenmerken van de werkomgeving

Het effect van de variabele 'inkomen' is te vinden in tabel 5. De verwachte odds op 'actief lidmaatschap' voor jongeren die moeilijk rond kunnen komen, is 10,7% keer lager ($p > 0,05$) dan jongeren die gemiddeld rond kunnen komen. De odds op 'actief lidmaatschap' bij jongeren die makkelijk rond kunnen komen neemt met 13,2% toe ($p > 0,05$) vergeleken met jongeren die 'gemiddeld' rond kunnen komen.

De verwachte odds op 'actief lidmaatschap' voor jongeren die een vast contract hebben is 23,9% groter dan voor jongeren die geen vast contract hebben (tabel 5). De resultaten zijn met 95% zekerheid significant.

De verwachte odds voor 'actief lidmaatschap' bij jongeren die in de industriesector werken is 2.571 keer groter ($p < 0,001$) dan voor de bouwsector. De verwachte odds voor 'actief lidmaatschap' is voor de dienstensector 1.082 keer groter ($p > 0,05$) en voor de socio-profit sector 1.428 keer groter ($p > 0,05$) dan de bouwsector (tabel 5).

5.2.4 Attitude van de vakbond

Het effect van de volgende variabele 'strijdvaardigheid' is te vinden in tabel 5. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt bij iedere eenheidsstijging van 'strijdvaardigheid' met 7.424 keer toe. We kunnen spreken van een significant verband met een zekerheid van minimaal 99,9%.

5.2.5 Dienstverlening van de vakbond

De verwachte odds op 'actief lidmaatschap' neemt bij iedere eenheidstoename van 'imago' met 3.102 keer toe, met een zekerheid van minimaal 99,9%(tabel 5). Als we naar het verband van 'maatschappelijke thema's' met 'actief lidmaatschap' kijken, zien we dat de odds op 'actief lidmaatschap' per eenheidsstijging van 'maatschappelijke thema's' met 15.337 keer toe($p < 0.001$)(tabel 5).

De odds op 'actief lidmaatschap' neemt met 39,3% af voor jongeren die aangeven dat jongeren matig gehoord te worden door de vakbond, ten opzichte van jongeren die aangeven dat jongeren voldoende worden gehoord. Enkel de categorie *matig* is net significant met 95% zekerheid, de overige categorieën zijn met grote zekerheid niet significant.

Als laatste gaan we kijken naar het verband van 'algemene tevredenheid'. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt met 5.972 keer toe per eenheid stijging in algemene tevredenheid($p < 0.001$).

5.3 Wat zijn de netto-effecten van de focusvariabelen 'instrumenteel motief', 'ideologisch motief', 'individualistisch motief' en 'sociaal motief'?

Nu bekend is welke verklarende variabelen een significant verband hebben met de afhankelijke variabele 'actief lidmaatschap', zullen nu de focusvariabelen van actief en passief lidmaatschap gecontroleerd worden op mediatie onderling. Het is mogelijk dat het vastgestelde verband van 'instrumenteel motief', 'ideologisch motief', 'individualistisch motief' en 'sociaal motief' afbrokkelt door deze variabelen samen in een model te toetsen. De resultaten zijn weergegeven in model 1 van tabel 6.

Bij de variabele 'instrumenteel motief' is te zien dat het effect van een sterk instrumenteel motief niet significant meer is ten opzichte van het bivariate model door het toevoegen van de overige focusvariabelen als controlevariabelen. Verder is te zien dat de odds op 'actief lidmaatschap' voor jongeren met een matig instrumenteel motief met 40,6% afneemt ten opzichte van jongeren zonder instrumenteel motief($p < 0.001$). Dit ligt nagenoeg gelijk met het bivariate model(39,9%).

De odds op 'actief lidmaatschap' neemt met 10.496 keer toe met iedere eenheidsstijging van 'ideologisch motief', onder controle van de variabelen 'instrumenteel motief', 'individualistisch motief' en 'sociaal motief'. Het effect van 'ideologisch lidmaatschap' neemt hiermee toe ten opzichte van het bivariate model (zie tabel 6). Doordat het effect toeneemt, kunnen we stellen dat de andere effecten voor een stuk te wijten zijn aan ideologische verschillen die samenhangen met elkaar.

Bij de variabele 'individualistisch motief' zien we door het toevoegen een heel ander beeld ontstaan dan in het bivariate model. Onder controle van de overige focusvariabelen, neemt de odds op 'actief lidmaatschap' met 46,2% af bij iedere eenheidsstijging van 'instrumenteel motief'. In het bivariate model zagen we nog een toename van 90,1% bij iedere eenheidsstijging van 'individualistisch motief'. Dit houdt in dat het effect van een 'individualistisch motief' sterk samenhangt met een 'ideologisch motief' in de kans op 'actief lidmaatschap'. 'individualistisch motief' en 'ideologisch motief' zijn aan elkaar gecorreleerd. Wanneer het 'ideologisch motief' nul is en het 'individualistisch motief' toeneemt, zal de kans op 'actief lidmaatschap' afnemen. Daar tegenover staat dat wanneer het 'ideologisch motief' om lid te worden toeneemt en het 'individualistisch motief' nul is, de kans op 'actief lidmaatschap' toeneemt. Door het toevoegen van de variabelen 'instrumenteel motief', 'ideologisch motief' en 'individualistisch motief' aan het model, is ten opzichte van het bivariate model de variabele 'sociaal motief' niet significant meer. Een groot deel van het effect van 'sociaal motief' is te wijten aan de verschillen van 'ideologisch motief', wat sterk toeneemt in dit model. Deze twee variabelen hangen meer samen, zo blijkt uit dit model.

5.4 Wat zijn de gevolgen voor het effect van 'instrumenteel motief', 'ideologisch motief', 'individualistisch motief' en 'sociaal motief' na toevoegen van de controlevariabelen van elk thema?

In model 2 (tabel 6) is te zien dat ten opzichte van het voorgaande model de variabelen 'geslacht', 'leeftijd' en 'opleiding' zijn toegevoegd. Het gevolg is dat het effect van 'ideologisch motief' maar licht afneemt ten opzichte van model 1. In model 2 zien we dat de odds op 'actief lidmaatschap' met 10.383 keer zal toenemen per eenheidsstijging van Ideologisch motief, onder controle van 'geslacht', 'leeftijd' en 'opleiding'. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt met 41,4% af voor jongeren met een matig instrumenteel motief ten opzichte van jongeren zonder instrumenteel motief, onder controle van 'geslacht', 'leeftijd', 'opleiding' en de overige focusvariabelen. Dit effect neemt daarmee ook maar licht toe ten opzichte van het voorgaande model (40,6%). De variabele 'individualistisch motief' heeft in model 3 een significant effect ($p < 0.01$). Met de controlevariabelen 'geslacht', 'leeftijd' en 'opleiding' neemt de odds op 'actief lidmaatschap' af met 52,9% per eenheidsstijging van 'individualistisch motief'. De odds op 'actief lidmaatschap' ligt voor mannen 74,4% hoger dan bij

vrouwen. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt met 29,5% toe voor jongeren die tussen de 27 en 30 jaar oud zijn, bij een score nul voor de overige variabelen. De variabele opleiding is niet significant in model 3. We vergelijken de opeenvolgende modellen door middel van een Likelihood-ratiotest. Voor elk nieuw model zullen we het verschil uitrekenen tussen de -2Log likelihood van het beperkte model en het uitgebreide model. Het verschil, de 'Chi-square', staat onder elk model in tabel 6 weergegeven. Daarbij wordt rekening gehouden met het aantal vrijheidsgraden(df). Door model 2 door middel van de likelihood-ratiotest te vergelijken met model 1 ($\chi^2_{35.696}$), is te zien dat model 2 significant meer variantie van 'actief lidmaatschap' verklaart door het toevoegen van de variabelen 'geslacht', 'leeftijd' en 'opleiding' ($p < 0,001$).

In model 3 is de variabele 'sector' toegevoegd aan het model. Door het toevoegen van deze controlevariabele neemt de odds op 'actief lidmaatschap' af met 50% wanneer jongeren een matig instrumenteel motief hebben ten opzichte van jongeren zonder instrumenteel motief. Dit is een sterke toename ten opzichte van model 2 (41,4%) zonder de variabele 'sector'. Ook het effect van de variabele 'ideologisch motief' neemt sterk toe ten opzichte van model 2 door toevoeging van de variabele 'sector'. Bij de variabele 'individualistisch motief' zien we in model 3 geen significant effect meer. Te zien is dat de odds op 'actief lidmaatschap' voor de industriesector 3,430 keer groter is dan voor jongeren die in de bouwsector werken ($p < 0,001$), wanneer de overige variabelen nul zijn. En de odds op 'actief lidmaatschap' is voor de socio-profitsector 2,063 keer groter dan de bouwsector ($p < 0,01$). Ook is te zien dat de effecten van de variabele 'opleiding' significant zijn. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt af met 32,4% bij middenopgeleiden ($p < 0,05$) ten opzichte van laagopgeleide jongeren. De odds op 'actief lidmaatschap' bij hoogopgeleiden ($p < 0,05$) neemt af met 44,1% in vergelijking met laagopgeleiden, overige variabelen constant houdend. Model 3 is een significant ($p < 0,001$) beter model dan model 2 zonder de variabele 'sector' zo blijkt uit de likelihood-ratiotest.

Het toevoegen van de variabele 'vast contract' in model 4 zorgt ervoor dat het effect van 'ideologisch motief' afzwakt ten opzichte van model 3 zonder deze controlevariabele. Een klein deel van het 'ideologisch motief' is afhankelijk van het feit of de jongere een vast contract heeft. Buiten het ideologisch motief, heeft een vast contract geen invloed op overige variabelen zo blijkt in model 4. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt met 66,5% toe voor jongeren met een vast contract, ten opzichte van jongeren zonder vast contract ($p < 0,01$) en overige variabelen constant houdend. Uit de likelihood-ratiotest blijkt dat het toevoegen van de variabele 'vast contact' in model 4 de variantie van 'actief lidmaatschap' significant ($p < 0,001$) beter verklaard dan in model 3.

Tabel 6. De netto odds modellen voor actief lidmaatschap (=1) van jonge vakbondsleden van de Algemene Centrale

	Model 1			Model 2			Model 3			Model 4			Model 5				
	Co.	Int.		Co.	Int.		Co.	Int.		Co.	Int.		Co.	Int.			
Focusvariabelen																	
Instrumenteel motief	geen	1.000***		1.000***		1.000***		1.000***		1.000***		1.000***		1.000***			
	matig	.594***	.468	.755	.586***	.458	.751	.500***	.366	.684	.499***	.364	.683	.523***	.380	.720	
	redelijk	.874	.657	1.163	.855	.635	1.150	.802	.555	1.159	.795	.548	1.152	.827	.568	1.204	
	sterk	1.598	.904	2.824	1.651	.920	2.963	1.703	.753	3.851	1.427	.617	3.302	1.396	.602	3.238	
Ideologisch motief(hoog)		10.496***	6.234	17.674	10.383***	6.050	17.819	16.119***	8.174	31.788	15.395***	7.752	30.574	11.069***	5.129	23.889	
Individualistisch motief(hoog)		.538*	.296	.978	.471**	.252	.880	.701	.321	1.531	.793	.360	1.749	.584	.254	1.343	
Sociaal motief(hoog)		1.330	.747	2.370	1.459	.801	2.658	1.618	.756	3.466	1.689	.781	3.655	1.380	.617	3.087	
Demografische/ sociaal-economische kenmerken																	
Geslacht	Vrouw	1.000		1.000		1.000		1.000		1.000		1.000		1.000			
	Man	1.744***		1.404	2.165	1.646**		1.171	2.314	1.674**		1.186	2.365	1.749**		1.232	2.485
Leeftijd	18-22	1.000*		1.000*		1.000*		1.000*		1.000		1.000		1.000			
	23-26	1.089		.821	1.446	1.288		.881	1.882	1.234		.840	1.811	1.336		.902	1.979
	27-30	1.295*		1.002	1.723	1.654		1.131	2.419	1.572*		1.068	2.312	1.663*		1.120	2.469
Opleiding	Laag	1.000		1.000*		1.000*		1.000*		1.000*		1.000*		1.000*			
	Midden	.840		.668	1.055	.689*		.511	.931	.676*		.500	.916	.667**		.490	.907
	Hoog	.679		.437	1.053	.595*		.351	.979	.559*		.326	960	.575*		.333	.993
Kenmerken van de werkomgeving																	
Sector	Bouw	1.000***		1.000***		1.000***		1.000***		1.000***		1.000***		1.000***			
	Industrie	3.373***		2.311	4.921	3.430***		2.342	5.022	3.373***		2.296	4.955	3.373***		2.296	4.955
	Diensten	1.415		.905	2.214	1.391		.885	2.187	1.408		.892	2.222	1.408		.892	2.222
	Socio-profit	1.973*		1.153	3.374	2.063**		1.200	3.546	2.144**		1.241	3.705	2.144**		1.241	3.705
Geen vast contract		1.000		1.000		1.000		1.000		1.000		1.000		1.000			
Vast contract		1.665**		1.186	2.339	1.659**		1.174	2.347	1.659**		1.174	2.347	1.659**		1.174	2.347
Attitude van de vakbond																	
Strijdvaardigheid(hoog)		3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298
Dienstverlening																	
Imago(hoog)		3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298
Maatschappelijke thema's(hoog)		3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298
Algemene tevredenheid(hoog)		3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298	3.232*		1.124	9.298
Chi-square		136.039		35.696	46.953	8.832		6.298	16	8.832		6.298	16	8.832		6.298	16
df		6		11	14	15		16		15		16		15		16	

*** p. ≤ 0.000; ** p. ≤ 0.01; * p. ≤ 0.05; n.s. Niet significant

Tabel 6. Vervolg

		Model 7			Model 8		
		Co.	Int.		Co.	Int.	
Focus kenmerken							
Instrumenteel motief	geen	1.000***			1.000***		
	matig	.530***	.384	.731	.582**	.391	.865
	redelijk	.831	.569	1.214	.799	.504	1.268
	sterk	1.474	.634	3.429	1.599	.597	4.278
Ideologisch motief(hoog)		12.351***	5.676	26.879	6.376***	2.883	14.347
Individualistisch motief(hoog)		.543	.234	1.257	.646	.236	1.770
Sociaal motief(hoog)		1.410	.625	3.177	1.028	.377	2.801
Demografische/sociaaleconomische kenmerken							
Geslacht	Vrouw	1.000			1.000		
	Man	1.798**	1.262	2.561	1.929*	1.325	2.809
Leeftijd	18-22	1.000			1.000		
	23-26	1.337	.900	1.985	1.289	.792	2.099
	27-30	1.681**	1.129	2.502	1.654*	1.083	2.527
Opleiding	Laag	1.000			1.000		
	Midden	.668**	.489	.912	.618**	.444	.860
	Hoog	.599	.347	1.034	.536*	.299	.961
Kenmerken van werkomgeving							
Sector	Bouw	1.000			1.000		
	Industrie	3.564***	2.416	5.246	3.915***	2.434	6.298
	Diensten	1.464	.923	2.321	1.687*	1.035	2.751
	Socio-profit	2.224**	1.281	3.860	2.558**	1.087	4.239
Geen vast contract		1.000			1.000		
Vast contract		1.659**	1.170	2.352	1.783*	1.139	2.792
Attitude van de vakbond							
Strijdvaardigheid(hoog)		3.843	.921	16.041	.907	.253	3.247
Dienstverlening							
Imago(hoog)		.334	.105	1.061	.314	.093	1.061
Algemene tevredenheid(hoog)		5.046**	1.897	13.421	5.041**	1.819	13.972
Maatschappelijke thema's(hoog)					18.066***	9.781	33.370
Chikwadraat		16.374			121.84		
df		18			18		

*** p. ≤ 0.000; ** p. ≤ 0.01; * p. ≤ 0.05; n.s. Niet significant

In model 5 wordt de variabele 'strijdvaardigheid' toegevoegd als extra controlevariabele. Hierdoor neemt het effect van een matig instrumenteel motief af ten opzichte van model 4 zonder de variabele 'strijdvaardigheid'. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt met 47,7% af wanneer jongeren een matig instrumenteel motief hebben ten opzichte van jongeren zonder instrumenteel motief, onder controle van de overige variabelen. Ook het effect van de variabele 'ideologisch motief' neemt af door het toevoegen van de variabele 'strijdvaardigheid'. Een deel van het 'ideologisch motief' wordt verklaard door de mate van strijdvaardigheid van de leden zo blijkt uit model 4. Dit betekent dat de mate van strijdvaardigheid van de jongeren voor een deel bepalend is in de mate van het 'ideologisch motief'. Het effect van 'strijdvaardigheid' is sterk te noemen, de odds op 'actief lidmaatschap' neemt 3.232 keer toe per eenheidsstijging van 'strijdvaardigheid' en overige variabelen constant houdend ($p < 0.05$). Op basis van de likelihood-ratiotest kunnen we stellen dat model 5 significant is verbeterd door het toevoegen van de variabele 'strijdvaardigheid' ($p < 0,001$).

De variabelen 'imago' en 'algemene tevredenheid' worden in model 7 toegevoegd ten opzichte van model 5. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt per eenheid stijging in algemene tevredenheid met 5.046 keer toe bij een score nul voor de overige variabelen ($p < 0.01$). De variabele 'imago' is daarnaast met grote zekerheid niet significant te noemen. Onder controle van 'algemene tevredenheid' en 'imago' is te zien dat het effect van 'instrumenteel lidmaatschap' nagenoeg gelijk blijft vergeleken met het effect in model 5. Het toevoegen van 'algemene tevredenheid' van jongeren zorgt ervoor dat het effect van 'ideologisch motief' verder toeneemt. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt 12.351 keer toe per eenheidsstijging van ideologisch motief, onder controle van de overige variabelen in het model. Ook blijkt uit de likelihood-ratiotest dat model 6 als geheel beter in staat is de variantie van 'actief lidmaatschap' te verklaren dan model 5 ($p < 0.001$).

In het zevende en laatste model wordt de variabele 'maatschappelijke thema's' toegevoegd. Onder controle van 'maatschappelijke thema's' zien we dat het effect van 'instrumenteel motief' licht afzwakt. De odds op 'actief lidmaatschap' is 41,8% lager voor jongeren met een matig instrumenteel motief ten opzichte van jongeren zonder instrumenteel motief. Nadat de variabele 'algemene tevredenheid' het effect van 'ideologisch motief' deed toenemen, zien we dat onder controle van 'maatschappelijke thema's' het effect van 'ideologisch motief' zeer sterk afneemt ten opzichte van voorgaand model. De mate waarin jongeren bereid zijn om deel te willen nemen aan acties van rond maatschappelijke thema's heeft daarmee een grote impact op het effect van 'ideologisch motief' op 'actief lidmaatschap'. Het effect van de controlevariabele 'maatschappelijke thema's' kan sterk worden genoemd. De odds op 'actief lidmaatschap' neemt met 15.337 keer toe per eenheidsstijging van 'maatschappelijke thema's', overige variabelen constant houdend. Na het uitvoeren van de

likelihood-ratiotest moet er geconstateerd worden dat door het toevoegen van de controle variabele 'maatschappelijke thema's' het model significant verbetert ten opzichte van model 6 ($p < 0,001$).

Missing cases

In bijlage 3 is een overzicht de structurele uitval van respondenten met missing waarden in de meer complexe modellen. Hieruit blijkt dat na het toevoegen van de kenmerken van de werkomgeving in model 3 de groep zonder werk uitvalt. Dit is een substantiële hoeveelheid respondenten. Toch is te zien dat, na het toevoegen van de overige variabelen in de modellen, er nog maar een beperkte hoeveelheid respondenten uitvalt. Hierdoor kunnen we stellen dat de verschillen in het finale model niet zijn gekomen door een toename van de 'missing cases'.

6 Discussie

In de centrale probleemstelling van dit onderzoek stonden volgende vier focuselementen centraal: individualistisch motief, ideologisch motief, instrumenteel motief en sociaal motief. Daarnaast bleek uit het literatuuronderzoek dat er ook nog een aantal bijkomende factoren een rechtstreekse invloed hebben op actief en passief lidmaatschap, maar ook de relatie tussen lidmaatschapsmotivatie en actief en passief lidmaatschap kunnen beïnvloeden.

Om de centrale probleemstelling te kunnen beantwoorden, is gebruik gemaakt van de dataset 'Jongerenenquête AC-ABVV'. Een belangrijk voordeel van dit onderzoek is dat we data zelf hebben verzameld. De vragenlijst is in samenwerking met de Algemene Centrale en onderzoekers van de Vrije Universiteit Brussel samengesteld. Hierdoor was het mogelijk om thema's in de vragenlijst aan bod te laten komen die nodig waren om dit onderzoek uit te voeren.

In de beschrijvende analyse werden de focusvariabelen in grafieken geplaatst en de categorische variabelen in kruistabellen. Met behulp van ANOVA zijn gemiddelden vergeleken van de overige parametrische variabelen. In de tweede stap zijn alle variabelen in de bivariate analyses getoetst op basis van een rechtstreeks verband met actief en passief lidmaatschap. In de derde stap werden de vier focusvariabelen onderling gecontroleerd. En in de vierde stap werden de focusvariabelen gecontroleerd op alle overige variabelen per thema. Na de verschillende analyses kunnen we concluderen dat er enkele opvallende resultaten zijn.

De eerste centrale probleemstelling: een instrumenteel motief heeft een negatief verband met actief lidmaatschap. In de literatuur werd door onder andere De Witte(1995), Bryson(2005) en Pulignano & Doerflinger(2015) het instrumenteel lidmaatschap van jongeren aangewezen als een van de belangrijkste oorzaken van het dalende aantal actieve jongeren bij de vakbond. In de resultaten van dit onderzoek zien we dit niet helemaal terug. Weliswaar zien we een daling van de kans op actief lidmaatschap bij jongeren met een matig instrumenteel motief ten opzichte van jongeren zonder instrumenteel motief om lid te worden. Maar uit de resultaten blijkt dat dit negatieve verband niet significant doortrekt. In de beschrijvende analyse zien we ook dat er wellicht een positief verband kan zijn met actief lidmaatschap, wanneer de mate van een instrumenteel motief verder toeneemt. Dit kan erop duiden dat een instrumenteel motief niet per definitie betekent dat deze jongeren niet actief meer zijn bij de vakbond, al kan daarvoor in dit onderzoek geen significant bewijs worden geleverd. Uit een aantal resultaten blijkt dat strijdvaardigheid van de vakbond er toe kan leiden dat het effect van een instrumenteel motief op actief lidmaatschap verkleind wordt. Daarnaast bleek dat onder controle van sector, het effect van een instrumenteel motief sterk toeneemt.

De tweede centrale probleemstelling: een ideologisch motief staat in een positief verband met actief lidmaatschap. Auteurs zoals Schamp(2012), Allvin & Sverke(2000) en Waddington(2014) geven aan dat ideologisch motieven vooral bij actieve leden te vinden zijn. Ook uit dit onderzoek blijkt dit het geval. We zien dat een ideologisch motief om lid te worden een zeer sterk verband heeft met actieve deelname bij de vakbond. In de analyse werd ook duidelijk dat een ideologisch motief en een individualistisch motief een sterke samenhang hebben. Dit kan in de praktijk betekenen dat een minder ideologisch motief en een meer individualistisch motief er inderdaad voor kan zorgen jongeren minder actief lid zijn binnen de vakbond. Sectoren en de algemene tevredenheid bleken het effect van een ideologische motief juist nog te versterken. Verder zien we dat een deel van het ideologisch motief van jongeren wordt verklaard door de mate waarin zij de vakbond strijdvaardig vinden. Ook bleek dat het effect van ideologisch motief op actief lidmaatschap voor een deel afhangt van de bereidheid om aan maatschappelijke thema's mee te doen.

De derde centrale probleemstelling: een individualistisch motief staat in een negatief verband met actief lidmaatschap. Jongeren hebben volgens Schamp(2012), Allvin & Sverke(2000) en Peetz(2010) een meer individualistische houding, wat er toe leidt dat gezamenlijke activiteiten hen minder aanspreken. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat er wel degelijk een negatief verband is met actief lidmaatschap. Zoals hierboven beschreven bleek dat een ideologisch motief en een individualistisch motief samenhangen. Het negatieve verband wordt nog sterker als we controleren op demografische en sociaaleconomische kenmerken. Met name leeftijd zorgt ervoor dat het effect van een individualistische motief nog wordt versterkt. De verschillen in sector zorgen er voor dat het verschil in individualistische motief op actief lidmaatschap verdwijnt.

De vierde probleemstelling: een sociaal motief staat in een positief verband met actief lidmaatschap. Auteurs als Klandermans(1986), Fishbein & Ajzen(1975) geven aan dat vakbondsleden te maken krijgen met sociale druk vanuit hun omgeving om deel te nemen aan acties en activiteiten van de vakbond. Uit zowel de beschrijvende analyse als de bivariate analyse bleek dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen sociaal motief en actief lidmaatschap. Maar na het toevoegen van de controlevariabelen verdween dit significante effect. Uit de resultaten bleek dat het effect van sociaal motief op actief lidmaatschap vooral samenhangt met ideologisch motief.

Demografische/sociaaleconomische kenmerken

Naast het feit dat verschillende controlevariabelen in dit onderzoek ook een tussenliggende functie bleken te hebben, blijken er ook variabelen te zijn die een rechtstreeks verband hebben met actief lidmaatschap. Zo bleek uit het literatuuronderzoek dat Goslinga & Klandermans(1995) aangaven dat mannen actiever zijn binnen de vakbond dan vrouwen. De betreffende hypothesen kunnen we ook

aanvaarden. Uit dit onderzoek blijkt ook dat de kans op actief lidmaatschap veel groter is bij mannen dan bij vrouwen. Vele auteurs zoals Goslinga & Klandermans, (1995), Vandaele (2012). Vendramin, (2007), D'Art & Turner, (2008) geven aan dat oudere werknemers meer actief zijn bij de vakbond dan jongeren. We hebben in dit onderzoek enkel een vergelijking kunnen maken naar leeftijd tussen 18 en 30 jaar. Ook hieruit blijkt dat leeftijd een effect heeft op het feit of jongeren al dan niet actief zijn binnen de vakbond. We hebben meerdere bewijzen gevonden dat jongeren naarmate ze ouder worden actiever worden binnen de vakbond. Met name jongeren tussen de 27 en 30 jaar zijn sneller bereid zich actief in te zetten bij de vakbond.

Ebbinghaus(2011) geeft in het literatuuronderzoek aan dat hoe hoger men is opgeleid, hoe kleiner de kans dat men lid wordt van een vakbond. Brady(2007) en Blanchflower(2007) geven aan dat de sector waar men werkzaam is daarin mede bepalend is. In dit onderzoek zien we eenzelfde beeld bij actief lidmaatschap. Het effect van opleiding wordt sterker na toevoeging van sector aan het model. We kunnen concluderen dat opleiding wel degelijk de kans op actief lidmaatschap bepaalt, maar dat de sector waarin men werkt dit effect kan versterken of verzwakken.

Kenmerken van de werkomgeving

In de literatuur werd, door Berg & Groot(1992), Fiorito en Greer(1982) en Riley(1997) gesproken over het feit dat in sommige sectoren de vakbond meer nodig is vanwege de soms zwakke sociale positie. En volgens onder andere Booth(2010) zijn jongeren minder snel actief wanneer zij in sectoren werken waar vakbonden minder actief zijn. We hebben meerdere bewijzen gevonden dat de kans op actief lidmaatschap veel groter is wanneer jongeren in de industriële sector werken dan in de bouwsector. Maar ook in de socio-profitsector zijn jongeren vaker actief bij de vakbond.

In de literatuur werd, met name Goslinga & Klandermans(1995), al aangegeven dat jongeren met een vast contract vaker actief zijn binnen de vakbond dan jongeren zonder vast contract. De opgestelde hypothese kunnen we aanvaarden. Ook in dit onderzoek wordt zeer duidelijk bevestigd dat jongeren bij de Algemene Centrale met een vast contract vaker actief zijn binnen de vakbond.

Attitude van de vakbond

Er zijn meerdere bewijzen gevonden dat strijdvaardigheid en actief lidmaatschap een sterk verband hebben. Deze indicator geeft aan dat jongeren lid zijn geworden van vanwege de strijdvaardigheid van de Algemene Centrale, omdat ze denken dat deze vakbond voor hen opkomt. Toch blijkt dat deze variabele naast een rechtstreeks verband ook een tussenliggende variabele in de mate van instrumenteel motief en actief lidmaatschap en ideologisch motief en actief lidmaatschap is.

Dienstverlening van de vakbond

Jongeren maken steeds meer consumentenkeuzes wanneer ze kiezen voor een vakbond (Kahnman, 2002). Een imago van een vakbond kan daarin doorslaggevend zijn. Uit de resultaten van de bivariate analyses blijkt dat imago wel degelijk een positief verband heeft met actief lidmaatschap. Maar wanneer de overige variabelen in het model werden toegevoegd, verdween het significante effect van imago. Daarom moeten we concluderen dat het imago van de vakbond wellicht een te kleine rol speelt in het proces om actief lid te zijn bij de vakbond.

In het literatuuronderzoek gaf Gallagher (1991) aan dat naarmate de algemene tevredenheid van de vakbond stijgt, de kans op actieve lidmaatschap toeneemt. De hypothese die we geformuleerd hebben naar aanleiding van dit gegeven kunnen we na analyse van de resultaten aanvaarden. Hoe meer tevreden jongeren zijn, hoe groter de kans op actieve deelname aan acties en activiteiten.

Onder andere Pulignano & Doerflinger (2015) gaven in het literatuuronderzoek aan dat er veel meer aandacht moet worden besteed aan actuele thema's om jongeren actief bij de vakbond te betrekken. Uit dit onderzoek blijkt dat naarmate jongeren bereid zijn om aan acties en activiteiten deel te nemen rond actuele maatschappelijke thema's, zij eerder geneigd zijn om actief lid te zijn. Dit betekent dat actieve leden graag willen deelnemen aan actuele maatschappelijk thema's. Of acties en activiteiten rond actuele maatschappelijk thema's ertoe leiden dat passieve jongeren ook gaan deelnemen is hiermee niet gezegd en moet verder onderzoek uitwijzen.

Er zijn er ook verklarende variabelen die in dit onderzoek geen effect bleken te hebben op actief lidmaatschap terwijl dit in het literatuuronderzoek wel werd verondersteld. Zo blijkt er geen significant verschil is in actief lidmaatschap naar gewest. Ook bleek in dit onderzoek dat inkomen geen significante rol speelt in de verschillen tussen actief en passief lidmaatschap. Daarnaast blijkt er ook geen verband te zijn tussen actief en passief lidmaatschap en of jongeren het gevoel hebben niet gehoord te worden door de vakbond.

Dit onderzoek werd geconfronteerd met enkele beperkingen. Zo kan er in dit onderzoek enkel gesproken worden over de jongeren van de Algemene Centrale-ABVV. Er kon geen gebruik worden gemaakt van een referentiegroep. Dit zouden ouderen kunnen zijn, of jongeren die een andere vakbond vertegenwoordigen of die van geen enkele vakbond lid zijn. Een andere beperking is dat we zeer weinig respondenten hebben uit het Brussels Gewest. Hierdoor kunnen we geen uitspraken doen voor het Brussels Gewest afzonderlijk. Ondanks het feit dat meer Franstaligen werden aangeschreven in het onderzoek, is de response lager dan bij Nederlandstaligen. Dat er geen specifieke selectie gemaakt is op basis van gewest ligt hier waarschijnlijk aan de oorzaak. Een andere

beperking is dat niet valt uit te sluiten dat er binnen de passieve leden (of over het algemeen) nog de minst passieve zijn die aan de enquête hebben deelgenomen. We hebben geen manier om te controleren of diegenen die lid zijn, maar totaal koud staan tegenover de vakbond, structureel niet hebben deelgenomen aan de enquête.

Een sterkte van dit onderzoek is dat we een beeld hebben kunnen krijgen van jonge vakbondsleden binnen de Algemene Centrale-ABVV, waar tot nu toe weinig specifieke data over bestonden. Een ander sterk punt is dat dit onderzoek kijkt naar de verschillen tussen actieve en passieve leden binnen de vakbond, waarover tot nog toe weinig onderzoek gedaan is in België en daarbuiten. Door in dit onderzoek te vertrekken vanuit de lidmaatschapsmotivatie van de jongeren hebben we een uniek beeld kunnen krijgen van de achterliggende motieven van jongeren in de vakbondspopulatie.

De resultaten van deze casestudy zijn in eerste instantie zeer relevant voor het ABVV om hun beleid op aan te passen. Deze nieuwe inzichten kunnen bepalend zijn voor meer actieve deelname van jonge vakbondsleden in de toekomst. Daarvoor is het in eerste instantie belangrijk om de groepen te bereiken die minder actief zijn binnen de vakbond. Met name jongeren tussen 18 en 22 jaar, vrouwen en jongeren zonder een vast contract zijn groepen die extra aandacht vragen om te activeren voor activiteiten van de vakbond. Om de bouwsector en de dienstensector meer bij activiteiten van de vakbond te betrekken, is het ook belangrijk om na te gaan wat de behoeften van jongeren daar zijn. Verder is de kwaliteit van de dienstverlening van de vakbond van groot belang, los van het feit of jongeren nu instrumentele leden zijn of niet. Wanneer jongeren tevreden zijn over hun vakbond stijgt ook de kans dat ze aan activiteiten gaan deelnemen. Maar een van de belangrijkste motivaties om actief deel te nemen aan activiteiten van de vakbond is dat er activiteiten worden georganiseerd rond maatschappelijke thema's die actueel zijn en speciaal op jongeren zijn afgestemd.

Meer onderzoek zou wellicht een verschil in kaart kunnen brengen van het profiel van jongeren en ouderen. Ook zou men gebruik kunnen maken van referentiegroepen buiten het ABVV. Dit om een beter zicht te kunnen krijgen op het effect van instrumenteel lidmaatschap bij jongeren binnen het ABVV of een andere vakbond. Daarnaast zou in de toekomst meer onderzoek gedaan kunnen worden naar specifieke thema's die passieve leden zouden kunnen aanzetten tot actief lidmaatschap.

7 Bibliografie

- Alivin, M., & Sverke, M. (2000). Do new generations imply the end of solidarity? Swedish unionism in the era of individualization. *Economic and Industrial Democracy*, 21(1), 71-95.
- Ashenfelter, Orley and Johnson, George E., "Bargaining Theory, Trade Unions, and Industrial Strike Activity," *American Economic Review*, March 1969, 59, 35-49
- Amin, A. (Ed.) (1994). *Post-Fordism: A Reader*. Oxford: Blackwell.
- Beatson, M., & Butcher, S. (1993). Union density across the employed workforce'. *Employment Gazette*, 101, 673-689.
- Blanchflower, D. G. (2007). International patterns of union membership. *British Journal of Industrial Relations*, 45, 1-28.
- Booth, A. L. (1985). The free rider problem and a social custom model of trade union membership. *The Quarterly Journal of Economics*, 100(1), 253-261.
- Booth JE, Budd JW and Munday KM (2010) First-timers and late-bloomers: Youth-adult unionization differences in a cohort of the U.S. labor force. *Industrial and Labor Relations Review*
- Bryson, A., Gomez, R., Gunderson, M. and Meltz, N. (2005). Youth-adult differences in demand for unionization: Are American, British and Canadian workers all that different? *Journal of Labor Research*, 26(1): 155-167.
- Belgische kamer van volksvertegenwoordiging .MvT, Parl. St. Kamer 2013-2014, nr. 3144/001, 4. • Wetsontwerp betreffende de invoering van een eenheidsstatuut tussen arbeiders en bedienden inzake de opzeggingstermijnen en de carensdag en begeleidende maatregelen, Parl. St. Kamer 2013-2014, nr. 3144/001.
- Belgisch Staatsblad. (2013). Wet van 26 december 2013 betreffende de invoering van een eenheidsstatuut tussen arbeiders en bedienden inzake de opzeggingstermijnen en de carensdag en begeleidende maatregelen, Ed.3, 31 december 2013. Pagina 104.147 tot 104.170.
- Boris, M. B., Grabelsky, J., Margolies, K., & Reynolds, D. (2013). Next Up: The Promise of AFL–CIO-Affiliated Young Worker Groups. *WorkingUSA*, 16(2), 227-252.
- Brady, David (2007): Institutional, Economic, or Solidaristic?: Assessing Explanations for Unionization Across Affluent Democracies, *Work and Occupations*, 34, 67-101.
- Calmfors, Lars / Booth, Alison / Burda, Michael / Checchi, Daniele / Naylor, Robin / Visser, Jelle (2001): The Future of Collective Bargaining in Europe, in: Boeri, Tito / Brugiavini, Agar / Calmfors, Lars (eds.), *The Role of Unions in the Twenty-First Century*, Oxford, 1-155.
- Capron, M. (2006). Tien jaar sociale conflicten in België. *Vlaams Marxistisch Tijdschrift*, 2, 40-46.
- Chacko, T. I. (1985). Member participation in union activities: Perceptions of union priorities, performance, and satisfaction. *Journal of Labor research*.
- Checkoway, B. N., & Gutierrez, L. M. (2006). Youth participation and community change: An introduction. *Journal of Community Practice*, 14(1-2), 1-9.
- Cockburn, C. (1996). *Strategies for gender democracy: women and the European social dialogue*. Office for Official Publications of the European Communities.
- Cregan, C., & Johnston, S. (1990). An industrial relations approach to the free rider problem: young people and trade union membership in the UK. *British Journal of Industrial Relations*, 28(1), 84-104.
- Crouch, Colin (1982): *Trade Unions: the Logic of Collective Action*, Glasgow.
- D'Art, D. and Turner, T. (2008). Workers and the demand for trade unions in Europe. Still a relevant social force? *Economic and Industrial Democracy*.

- De Witte, H. (1988), 'Waarom worden jongeren lid van een vakbond?', *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken* 4 (3) (18-33).
- De Witte, H. (1995). Worden vakbondsleden (nog) bewogen door een ideologie? *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*,
- De Witte, H. (1995), 'Worden vakbondsleden (nog) bewogen door ideologie?', *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken* 11 (3) (261-279).
- De Witte, H. (2000). Onzekerheid over de arbeidsplaats, attitudes, t.o.v. de vakbond en vakbondslidmaatschap. *Tijdschrift De Witte, H., Prowse, P. (2006). Job Insecurity, Union Involvement and Union Activism.*
- De Witte, H., & Näswall, K. (2003). Objective'vssubjective'job insecurity: Consequences of temporary work for job satisfaction and organizational commitment in four European countries. *Economic and industrial democracy*,24(2), 149-188.
- De Witte, H., & Näswall, K. (2003). Objective'vssubjective'job insecurity: Consequences of temporary work for job satisfaction and organizational commitment in four European countries. *Economic and industrial democracy*,24(2), 149-188.
- Deery, S., & Cieri, H. (1991). Determinants of trade union membership in Australia. *British Journal of Industrial Relations*, 29(1), 59-73.
- Disney, R., & Gosling, A. (1998). Does it pay to work in the public sector?.*Fiscal Studies*, 19(4), 347-374.
- Ebbinghaus, Bernhard / Visser, Jelle (2000): Trade Unions in Western Europe since 1945, Basingstoke.
- Ebbinghaus, Bernhard / Göbel, Claudia / Koos, Sebastian (2011): Social capital, 'Ghent' and workplace contexts matter: Comparing union membership in Europe, *European Journal of Industrial Relations*, 17, 107-124.
- Ellemers, J. E. (1984). Minderhedenbeleid en de paradoxen van de verzorgingsstaat. *Socialisme en Democratie*, 41(10), 307-311.
- Esders, L., Bailey, J., & McDonald, P. (2011). Declining Youth Membership: The Views of Union Officials. *Young people and work*, 263.
- Faniel, J. and Vandaele, K. (2012). Geen grenzen aan de groei: de Belgische syndicalisatiegraad in de Jaren 2000. *Over Werk*, 22(4): 124-132.
- Faniel, J. (2004). Chômeurs en Belgique et en France: des mobilisations différentes. *Revue internationale de politique comparée*, 11(4).
- Fishbein, Martin, and Icek Ajzen. *Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison Wesley, 1975.
- Fiorito, J., & Greer, C. R. (1986). Gender differences in union membership, preferences, and beliefs. *Journal of Labor Research*, 7(2), 145-164.
- Friedland, R. (1980). Class, power, and social control. *Classes*, 193-216.
- Gall, G., "Quiescence continued? Recent strike activity in nine Western European countries" in *Economic and Industrial Democracy*, 2012
- Gallagher, D. G., & Strauss, G. (1991). Union membership attitudes and participation. *Institute for Research on Labor and Employment*.
- Goerke, L., & Pannenberg, M. (2004). Norm-Based Trade Union Membership: Evidence for Germany. *German Economic Review*, 5(4), 481-504.
- Gomez, R., Gunderson, M. and Meltz, N. (2002). Comparing youth and adult desire for unionization in Canada. *British Journal of Industrial Relations*, 40(3): 521-542.

Gryp, S., & Van Hootegeem, G. (2007). Barrières of vangnetten? Over de flexibiliteit en zekerheid van jobs voor jongeren in België. *Over. Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Klandermans*, Bert, and Jelle Visser. *De vakbeweging na de welvaartsstaat*. Thesis Publishers, 1995.

Guest, David E., and Philip Dewe. "Why Do Workers Belong to a Trade Union?: A Social Psychological Study in the UK Electronics Industry." *British Journal of Industrial Relations* 26 (July 1988), pp. 178-94.

Haynes P, Vowles J and Boxall P (2005) Explaining the younger-older worker union density gap. Evidence from New Zealand. *British Journal of Industrial Relations* 43(1): 93-116.

Hodder, A. (2014). Organising young workers in the Public and Commercial Services union. *Industrial Relations Journal*, 45(2), 153-168.

Holmlund, B., & Storrie, D. (2002). Temporary work in turbulent times: the Swedish experience. *The economic journal*, 112(480), F245-F269.

Hoof, Van, K. "Geen revolutie graag wel bijsturing. Deelname van vrouwen aan sociale verkiezingen" (januari 2000)

Hooghe, M., & Quintelier, E. (2007). Naar een vergrijzing van het verenigingsleven? Trends in de participatie aan het verenigingsleven in Vlaanderen, 1998-2006.

Humblet, P. (2007). *Arbeid vs. kapitaal: een kwarteeuw staking (srecht)*. C. Devos (Ed.). Academia Press.

IMARA onderzoeksrapport ACV. Bespreking van de resultaten. Leuven, IMARA marketing research, juni 1986, 56 o. + 119 p. tabellen.

Instituut van de ondernemig IVO), Het imago van de onderneming. Enquete Sobemap. Brussel, april 1985, 79

Instituut van de ondernemig IVO), Het imago van de onderneming. Enquete Sobemap. Brussel, 1989, 48 p.

Kahmann, M. (2002). TRADE UNIONS AND YOUNG PEOPLE CHALLENGES OF THE CHANGING AGE COMPOSITION OF UNIONS.

Klandermans, B. (1986). Psychology and trade union participation: Joining, acting, quitting. *Journal of Occupational Psychology*, 59(3), 189-204.

Klandermans, B., & Visser, J. (1995). *De vakbeweging na de welvaartsstaat*. Thesis Publishers.

Klandermans, B., & Goslinga, S. (1996). Media discourse, movement publicity, and the generation of collective action frames: Theoretical and empirical exercises in meaning construction. *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*, 312-337.

Kim, C. K., & Curry, J. (1993). FORDISM, FLEXIBLE SPECIALIZATION AND AGRI-INDUSTRIAL RESTRUCTURING: The Case of the US Broiler Industry. *Sociologia Ruralis*, 33(1), 61-80.

Kinnunen, U., Mauno, S., Natti, J., & Happonen, M. (1999). Perceived job insecurity: A longitudinal study among Finnish employees. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 8(2), 243-260.

Kolchin, M. G., & Hyclak, T. (1984). Participation in union activities: A multivariate analysis. *Journal of Labor Research*, 5(3), 255-262.

Kumar, K. (1992). New theories of industrial society. In P. Brown & H. Lauder (Eds), *Education for Economic Survival: from Fordism to Post-Fordism*. London: Routledge.

Laroche, M., & Dufour-Poirier, M. (2013). Revitalizing union action: the impact of youth committees in a public sector labour federation in Québec. *Just Labour*, 20.

LESCH, H., "Arbeitskämpfe und Strukturwandel im internationalen Vergleich", *IW-Trends* 2005, 32/2, 1-17.

- Liagre, P. and Van Gyes, G. (2012). Jongeren en vakbond. Een synthese van bestaand onderzoek. HIVA: Leuven.
- Lipietz, A. (1985). The World Crisis: the globalisation of the general crisis of Fordism. *IDS Bulletin*, 16(2), 6-11.
- Leemans, E., Sociale klasse en sociale stratificatie. Proeve ener sociologische benadering. Antwerpen-Amsterdam, Standaard Bekhandel, 1958, 162 p.
- Lorenz, Wilhelm / Wagner, Joachim (1991): Bestimmungsgründe von Gewerkschaftsmitgliedschaft und Organisationsgrad, *Zeitschrift für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften*, 111, 65-82.
- Mauro, M.J., "Strikes as a result of imperfect information", *Industrial and Labor Relations Review* 1982, 35/4, 536.
- Cultiaux, J., & Vendramin, P. (2011). *Militer au quotidien: regard prospectif sur le travail syndical de terrain*. Presses univ. de Louvain.
- Murray, G., & Peetz, D. (2010). Ideology down under and the shifting sands of individualism. *Labour and Employment in a Globalising World: Autonomy, Collectives and Political Dilemmas*, 229.
- Nagelkerke, A. G. (2000). Prestatiebeloning, een nieuwe taak voor een andere vakbond. *Sociaal maandblad arbeid*, 55(6), 231-234.
- Nätti, J. (1993). Temporary employment in the Nordic Countries: A'Trap'or a'bridge'?. *Work, Employment & Society*, 7(3), 451-464.
- Nelson, Joel I., and Robert Grams. "Union Militancy and Occupational Communities." *Industrial Relations* 17 (October 1978), pp. 342-46.
- Newton, L. A., & Shore, L. M. (1992). A model of union membership: Instrumentality, commitment, and opposition. *Academy of Management Review*, 17(2), 275-298.
- Olson, M. (1965). *The Logic of Collective Action* (Cambridge: Harvard University Press, 1965).
- Oliver D (2010) Union membership among young graduate workers in Australia: Using the experience good model to explain the role of student employment. *Industrial Relations Journal*
- Peetz D (2010) Are individualistic attitudes killing collectivism? *Transfer* 16(3): 383–398.
- Price, R., McDonald, P., Bailey, J., & Pini, B. (2011). A majority experience: young people's encounters with the labour market. *Young People and Work*, 1-20.
- Pulignano, V., Doerflinger, N. (2014). Belgian trade unions and the youth: Initiatives and challenges. Working paper Centre for Sociological Research (CeSO). Comparative Industrial Relations in Europe, CeSO/CAAE, nr. 2014-1, 45 pp. Leuven: Centre for Sociological Research.
- Pulignano, V., & Doerflinger, N. (2015). Wie heeft wie nodig? Vakbonden en jongeren in België. *Over. werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 25(3), 52-59.
- Riessen, M., & Rovers, F., Wilschut, A. (2008). Oriëntatie op geschiedenis: basisboek voor de vakdocent. Uitgeverij Van Gorcum, 2008 - 503 pagina's
- Roobeek, A. J. (1987). The crisis in Fordism and the rise of a new technological paradigm. *Futures*, 19(2), 129-154.
- Roters, K. H. (1998). *Reflexionen über Ideologie und Ideologiekritik* (Vol. 229). Königshausen & Neumann.
- Riley, Nicola-Maria (1997): Determinants of Union Membership: A Review, *Labour*, 11, 265- 301.
- Rubin, B. A. (1986). Class struggle American style: Unions, strikes and wages. *American Sociological Review*, 618-633.

- Schnabel, C. (2002). *Determinants of trade union membership* (No. 15). Diskussionspapiere/Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg, Lehrstuhl für Arbeitsmarkt-und Regionalpolitik.
- Schnabel, Claus (2003): Determinants of trade union membership, in: Addison, John T. / Schnabel, Claus (eds.): *International Handbook of Trade Unions*, Cheltenham, 13-43.
- Schamp, T. (2012). De logica's van de vakbeweging: de maatschappelijke, economische en politieke positie, rol en relevantie van de vakbond in België. *Burger, bestuur en beleid*, 8(1), 30-60.
- Schnabel, C., & Wagner, J. (2007). Union density and determinants of union membership in 18 EU countries: evidence from micro data, 2002/03, *Industrial Relations Journal*, 38, 5-32.
- Schnabel, C. (2013). Union membership and density: Some (not so) stylized facts and challenges. *European Journal of Industrial Relations*.
- Sels, L. (1996). Het einde van de arbeidsdeling in zicht. *Consequenties voor*.
- Snarr, D. Neil. "Strikers and Non-strikers: A Social Comparison." *Industrial Relations* 14 (October 1975), pp. 371-74.
- Steijn, B. (1999). De arbeidsmarktpositie van flexibele werknemers: bewijs van een gesegmenteerde arbeidsmarkt?. *Sociale Wetenschappen*, 42(2), 90-105.
- Sverke, M., Hellgren, J. and Näswall, K. (2002), 'No Security: A Meta-analysis and Review of Job Insecurity and its Consequences', *Journal of Occupational Health Psychology*, Vol. 7
- SWYNGEDOUW, M., & ABTS, K., & MEULEMAN, B.(2016). HOUDINGEN TEGENOVER VAKBONDEN EN STAKINGSRECHT IN 2014. Centrum voor Sociologisch Onderzoek (CeSO)
- Ter Hoeven, P. J. A. (1964). De beleidsproblematiek van een niet-erkende vakorganisatie. *Mens en Maatschappij*, 39(6), 423-437.
- Underhill, E., & Quinlan, M. (2011). How precarious employment affects health and safety at work: the case of temporary agency workers. *Relations Industrielles/Industrial Relations*, 397-421.
- Van den Berg, A., Masi, A. C., Smucker, J., & Smith, M. R. (2000). Manufacturing change: a two-country, three-industry comparison. *Acta Sociologica*, 43(2), 139-156
- Vandaele, K. (2006). A report from the homeland of the Ghent system: unemployment and union membership in Belgium. *Transfer* 13(4): 647-657.
- Vandaele, K. (2007). Disciplineren, decentralisatie, 'staatsinmenging' ... en tertialisering. De stakingsevolutie in België na 1970. In: Devos, C. & Humblet P. (red.). *Arbeid vs. Kapitaal. Een kwarteeuw staking(srecht)*. Gent: Academia Press, 45-106.
- Vandaele, K. (2012). De stakingsbeweging in België sinds 1991, Studenamiddag UGent, 28.02.2012.
- Vandaele, K. (2013). Het aantal stakingsdagen sinds 1991: een beschrijvend overzicht. *Nieuw Arbeidsblad*, (3), 12-25.
- Vandaele K (2015) Trade unions' 'deliberative vitality' towards young workers: survey evidence across Europe. In: Hodder A and Kretsos L (eds) *Young Workers and Trade Unions: A Global View*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 16–36.
- Veen, van der, G., & Klandermans, B. (1990). *Tussen overleg en strijd: CNV en collectieve acties*. JH Kok.
- Vandebroek, J. (2010). Allochtone participatie aan het jeugdwerk. Gevalstudie: Arktos vzw in Beringen.
- Van Gyes G. (2006). The social partners as membership organisations: an overview of forms and trends in the member states. In: European Commission. DG Employment and Social Affairs, *Industrial Relations in*

- Europe 2006*, Luxembourg: Office for the official publications of the European Communities, 19-40..
- Vall, M. "van der (1963)." *De vakbeweging in de welvaartstaat*. Een macro- en micro-sociale analyse. Meppel: Boom
- Vallas, S.P. (1999). Rethinking Post-Fordism: The meaning of workplace flexibility. *Sociological Theory*, 17(1): 68-100;
- Vendramin P (2007) *Les jeunes, le travail et l'emploi. Enquete aupres des jeunes salaries en Belgique francophone*. Namur: FTU.
- Van den Berg, Annette / Groot, Wim (1992): Union Membership in the Netherlands: A Cross-Sectional Analysis, *Empirical Economics*, 17, 537-564.
- Verdoordt, F.J. (1997). Geschiedenis is nooit geschiedenis : een inleiding tot de feiten, het gedachtegoed en de instellingen van de hedendaagse tijd. Published in 1997 in Gent by Academia press
- Visser, J. 2011. *ICTWSS: Database on Institutional Characteristics of Trade Unions, Wage Setting, State Intervention and Social Pacts in 34 countries between 1960 and 2010*. Amsterdam: AIAS.
- Visser, J. (2013). Data base on institutional characteristics of trade unions, wage setting, state intervention and social pacts, 1960-2011 (ictwss). *Amsterdam Institute for Advances Labour Studies (AIAS), University of Amsterdam*.
- Visser, J. (2015). ICTWSS Data base. version 5.0. Amsterdam: Amsterdam Institute for Advanced Labour Studies AIAS. October 2015.
- Waddington, J., & Whitston, C. (1997). Why do people join unions in a period of membership decline?. *British Journal of Industrial Relations*, 35(4), 515-546.
- Waddington, J., & Hoffmann, R. (2000). Trade unions in Europe: Reform, organization and restructuring. *Trade unions in Europe. Facing Challenges and Searching for Solutions, European Trade Union Institute, Brussels*, 27-79.
- Waddington J and Kerr A (2009) Transforming a trade union? An assessment of the introduction of an organizing initiative. *British Journal of Industrial Relations* 47(1): 27–54.
- Waddington, J. (2014). Trade union membership retention in Europe: The challenge of difficult times. *European Journal of Industrial Relations*.
- Wang, C., & Burris, M. A. (1997). Photovoice: Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Education and Behavior*, 24, 369–387.
- Vander Weyden, P., & Abts, K. (2010). *De basis spreekt: onderzoek naar de leden, mandatarissen en kiezers van sp. a*. Acco.
- Windolf, P., & Haas, J. (1989). Who joins the union? Determinants of trade union membership in West Germany 1976–1984. *European Sociological Review*, 5(2), 147-165.
- Winters, S., & De Decker, P. (2009). Wonen in Vlaanderen: over kwaliteit, betaalbaarheid en woonzekerheid.

Bijlage 1. Overzicht van de resultaten van de factoranalyse

Latent concept	Items	Ladingen per concept
Ideologisch motief	Ik wil meewerken aan een solidaire, gelijke en democratische samenleving	.910
	Het aansluit bij mijn ideologische overtuiging	.910
Instrumenteel motief	Zodat bij een staking de vakbond stakersvergoeding uitbetaalt	.814
	Naar aanleiding van een conflict in het bedrijf waar ik werk	.779
	Zodat ik juridische bijstand kan krijgen	.708
	Naar aanleiding van een staking	.843
Imago	Het ABVV bekend staat om zijn goede dienstverlening	.872
	De hulpvaardigheid	.880
	De goede informatie voor de leden	.816
Sociaal motief	Mijn familie of vrienden lid zijn van het ABVV	.647
	Het andere mij gevraagd hebben	.740
	ik sympathie heb voor sommige delegees en vertegenwoordigers van het ABVV	.780
	Strijdvaardigheid	ik vind dat je als werknemer best aangesloten bent bij een vakbond. Zij verdedigen immers de rechten van de werknemers
het ABVV meer opkomt voor de werknemers dan andere vakbonden		.784
het ABVV openstaat voor jongeren en vernieuwing		.814
ik sympathie heb voor het ABVV		.834
de strijdvaardigheid		.719
Individualisch motief	ik dan beter weet wat er gebeurt op mijn werk	.695
	ik werkloos was en het ABVV mij geholpen heeft met mijn werkloosheidsuitkering	.653
	de kostprijs van het lidmaatschap	.741
Maatschappelijke thema's	Sociale zekerheid	.872
	Werkgelegenheid	.896
	Veiligheid	.907
	Gezondheid	.916

Bijlage 2. Overzicht van de steekproefproporties

		Taalrol		
		Frans	Nederlands	Totaal
Sector	Bouw	578	327	906
	Diensten	1033	656	1690
	Industrie	382	361	743
	Socio-profit	138	141	279
	Missing	1249	1134	2383
Totaal		3381	2619	6000

Bijlage 3. Missing cases per model

	Model 1	%	Model 2	%	Model 3	%	Model 4	%	Model 5	%	Model 6	%	Model 7	%
	2825	61.6	2735	59.7	1736	37.9	1727	37.7	1698	37.0	1687	36.8	1645	35.9
	1760	38.4	1850	40.3	2849	62.1	2858	62.3	2887	63.0	2898	63.2	2940	64.1
Totaal	4585	100	4585	100	4585	100	4585	100	4585	100	4585	100	4585	100

